

trum nostrorum et aliorum praelatorum, qui praesentes erant concilio, adscripsimus, vel potius adscriptam denunciavimus sanctorum catalogo confessorum, statuentes, ut in anniversario eius annuatim festum solemniter celebretur.

Igitur, ut tantae gratiae gratos, sicut convenit, vos reddatis, universitatem vestram monemus, et hortamur attente, per apostolica vobis scripta mandantes, quantum eiusdem Sancti festum et memoriam veneratione debita recolentes, ipsius apud Deum virtutum suffragia pro vobis et alijs christifidelibus fiducialiter imploretis. Nos enim de gratia divina, et praedicti Sancti meritis confidentes, omnibus ad Ecclesiam Eboracensem in festo eius devote convenientibus quadraginta dies de iniuncta sibi poenitentia misericorditer relaxamus.

Datum Laterani, decimo quinto kalendas aprilis, pontificatus nostri anno decimo.

Dat. die 18 martii 1226, pontif. an. x.

GREGORIUS IX

PAPA CLXXVIII

Anno Domini MCCXXVII.

Altera ab Honorii obitu die, decimanona scilicet martii anno 1227, electus est in Romanum Pontificem Ugo S. R. E. cardinalis, episcopus Ostiensis, natione Campanus, patria Signinus, patre ex comitibus Signiae, et Gregorii nomen sumpsit; dominica autem sequenti, die 24 nimirum eiusdem mensis, intronizatus est. Sedit in pontificatu annos xiv, menses v, dies iii (1), imperantibus in Oriente Roberto, mox Balduino II, in Occidente vero Friderico II imperatoribus. Obiit senio curisque gravioribus confectus die 21 augusti 1241, et sepultus est ad S. Petrum: vacavit Sedes fere ad duos menses.

(1) Inclusis extremis.

I.

Quod Cremonensis Ecclesia de caetero suffraganea sit et esse intelligatur archiepiscopalis Ecclesiae Mediolanensis, cui reverentiam et obedientiam consuetas exhibere debeat. (1).

SUMMARIUM

Quibus de causis Cremonen. Ecclesia a Mediolanensis subiectione se subtraxerit: — Eidem ab Honorio restituta. — Cremonensis episcopus inobediens — Mediolanen. archiepiscopo subiicitur. — Clausulae.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri archiepiscopo, et dilectis filiis capitulo Mediolanen., salutem et apostolicam benedictionem.

Licet Mediolanensis Ecclesia semper, quantum est in memoria hominum, Apostolicae Sedi fuerit obediens et devota; felicitis tamen memoriae Innocentius Papa praedecessor noster ob culpam civium Mediolanensium civitatem eorum subiiciens interdicto, mandavit suffraganeis ipsius Ecclesiae, ut eidem nequaquam intenderent, quamdiu dicti cives in sua contumacia perdurarent. Super quo venerabilis frater noster Cremonensis episcopus, qui fuit apud Sedem Apostolicam consecratus, speciale mandatum dicitur recepisse. Processu vero temporis dictis civibus ad mandatum Ecclesiae cum humilitate reversis, bonae memoriae Honorius Papa praedecessor noster de communi fratrum suorum consilio, tibi, frater archiepiscope, tunc electo mandavit, ut ad eius venisses praesentiam sine mora consecrationis munus cum restitutione suffraganeorum Mediolanensis Ecclesiae recepturus, ac demum tibi munere consecrationis impenso, suffraganeis ipsius Ecclesiae absolute sine qualibet restrictione mandavit, ut eidem Ecclesiae tamquam metropoli suae intenderent et obedirent humiliter ac devote, illam reverentiam tibi et Ecclesiae sine detractioe aliqua

(1) Ex Regest. Vatic.

exhibentes, quam ipsi, seu praedecessores ipsorum consueverant vobis antiquitus exhibere. Innovavit etiam ipsius Ecclesiae privilegium in quo inter caeteras ipsius Ecclesiae suffraganeas Cremonensem Ecclesiam numeravit. Nuper autem venerabiles fratres nostri Ipporegien. et Brixien. episcopi, ac dilectus filius Fulco Mediolanensis canonicus a vobis ad Sedem Apostolicam destinati proposuerunt, quod cum dictus episcopus a te, frater archiepiscope, pluries ob rationabiles causas, ac demum ad synodum evocatus venire penitus contempsisset, tu in eum sententiam excommunicationis promulgasti; quare petierunt humiliter et instanter eandem sententiam per Sedem Apostolicam confirmari, et eidem episcopo nihilominus praecipi, ne tibi, frater archiepiscope, vel Mediolanensi Ecclesiae se contumacem exhiberet de caetero, vel rebellem. Caeterum dilectus filius Rogerius canonicus Cremonensis procurator eiusdem episcopi exadverso proponens, quod dicta excommunicationis sententia in supradictum episcopum, qui de non obediendo, tibi frater archiepiscope, dicti praedecessoris nostri mandatum speciale receperat, post appellationem ad Apostolicam Sedem legitime interpositam fuerat promulgata, illam petiit irritam nunciari, et praenotatum praecceptum ad praesens de gratia pro scandalo evitando differri. Cumque huiusmodi gratiam multis supplicationibus postulatam obtinere non posset, eo quod non videbatur gratiae locus esse, ubi petebatur instantius iustitia; exadverso demum asseruit Cremonensem Ecclesiam esse a iurisdictione Mediolanen. exemptam, ac propter hoc praecceptum non debere fieri supradictum, nec iamdictam confirmari sententiam; sed irritari prorsus, vel potius irritam nunciari. Licet ergo id falsum prima facie videretur, eo quod non erat verisimile exemptionem huiusmodi, si facta forte fuisset, nostram et fratrum nostrorum memoriam effugisse; volentes tamen

sic per semitas ambulare iustitiae, ut nulli daremus occasionem aliquam murmurandi, deliberavimus certum eidem episcopo terminum assignare, quo se nostro conspectui praesentaret, allegatam exemptionem si posset per Apostolicae Sedis privilegium probaturus, ipsi procuratori eius publice protestantes, quod si in huiusmodi probatione deficeret, saepedictum episcopum parti alteri, cum per praesignatas rationes fundata esset eius intentio, in legitimis condemnaremus expensis. Interim autem idem procurator sicut vir fidelis et providus videns, quod eidem episcopo tutum non erat subire onus probationis huiusmodi ab eo, quod proposuerat de exemptione probanda, spontanea, et proculdubio provida voluntate recessit, et rediit ad postulandum gratiam saepius postulatam; nihilominus humiliter postulando, ut super praedicta excommunicationis sententia memorato episcopo dignaremur salubriter providere. Nos igitur attendentes quod cum iactura iuris alieni non est gratia facienda, petitionem procuratoris eiusdem super iam dicti dilatione mandati, quantumcumque civitatem Cremonen. tamquam unam de nobilibus et magnis civitatibus mundi sincero diligamus affectu, non duximus admittendam; sed de communi consilio fratrum nostrorum statuimus, ut saepedictus episcopus et successores ipsius et Ecclesia Cremonen. tibi, frater archiepiscope, et successoribus tuis, ac Mediolanensi Ecclesiae illam reverentiam et obedientiam curent exhibere de caetero, quam alii eiusdem Ecclesiae suffraganei vobis exhibent, et exhibere sunt soliti ab antiquo.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Es. albo adscribitur.

Eius colenda celebratur.

Cremonensis episcopus inobediens

Quibus de causis Cremonen. Ecclesia a Mediolanensis subiectione se subtraxerit.

Eidem ab Honorio restituta

Mediolanen. archiepiscopo subiicitur.

Clausulae

Datum Laterani, nono kalendas maii, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 23 aprilis 1227, pontif. an. 1.

II.

Quod populi noviter ad fidem catholicam conversi nulli, nisi Romanae Ecclesiae, subiecti esse intelligantur, sub cuius protectione recipiuntur (1).

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis conversis ad fidem christianam, salutem et apostolicam benedictionem.

Ecclesia Romana, quae vos in Christo Iesu per Evangelium noscitur genuisse, pro peculiari populo sibi vos proposuit retinere, gaudens et exultans, quod vos, qui sicut adolescentior filius, peregre in regionem profecti longinquam, eratis peccati mortui, revixistis, et estis, qui perieratis, inventi transformati secundum misericordiae divitias in vasa gratiae, qui vasa irae apta in interitum fueratis. Cum ergo vocati sitis in libertatem filiorum Dei, et ex aqua, et Spiritu Sancto renati, et ubi Spiritus est, debet esse libertas, ac valde indignum existeret, ut deterioris conditionis haberemini conversi ad fidem, quam infideles essetis, cum potius secundum Apostolum diligentibus Deum omnia cooperentur in bonum, personas vestras, et aliorum, quos ex vestra, seu alia quacumque gente in partibus illis converti ex gratia divina contigerit, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, statuentes, ut in libertate vestra manentes nulli alii sitis, quam soli Christo cuius efficiamini acquisitionis populus, et obedientiae Ecclesiae Romanae subiecti.

Clausulae

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae protectionis et constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et

(1) Ex Regest. Vatic.

Pauli apostolorum eius se noverit incursum.

Datum Laterani tertio nonas maii, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 5 maii 1227, pontif. an. 1.

III.

Confirmatio concessionis castrorum Carpi et Montis Baronzon per fel. record. Honorium Papam tertium alias civitati Mutinen. factae sub annuo censu sexaginta librarum (1).

SUMMARIUM

Prooemium. — Infeudatio per Honorium III PP. facta. — Confirmatur sub iisdem conditionibus. — Clausulae.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis potestati, et populo Mutinen., salutem et apostolicam benedictionem.

Sedis Apostolicae providentia provide pensans causas locorum et temporum; et diligenter attendens merita singulorum, iis, qui firmiter consueverunt in eius devotione persistere, uberius consuevit gratiam exhibere, ut et devotos sibi beneficiis reddat magis obnoxios, et illorum exemplo ad devotionem suam provocet indevotos. Hinc est quod bonae memoriae Honorius Papa praedecessor noster recolens sinceram devotionis affectum, quem hactenus habuit ad Ecclesiam Romanam civitas Mutinen., et attendens obsequia, quae sibi exhibere poterit in futurum, Carpi et Montis Baronzon castra, quae fuerunt clarae memoriae comitissae Mathildis, cum curtibus et aliis pertinentiis suis vobis tempore suo custodienda sub certa forma commisit. Nos igitur vestris supplicationibus inclinati, similiter custodienda vobis committimus castra praedicta, ita videlicet quod ex illis ad mandatum nostrum guerram facietis et pacem, et Apostolicae Sedis legatis recipietis honori-

Prooemium.

Infeudatio per Honorium III PP. facta.

(1) Ex Regest. Vatic.

Confirmatur sub iisdem conditionibus.

fice ac honeste tractabitis in eisdem, et antiquas consuetudines, quibus homines ipsorum locorum usque ad haec tempora sunt gavisi, servabitis illibatas. Domos autem non cogetis eos in civitate facere, quos etiamsi ad hoc obligastis, eosdem ab obligatione huiusmodi absolvetis: quod si contra praedicta, vel aliquod eorum feceritis, incurretis tercentarum marcharum poenam, ad quam vos nobis, et Sedi Apostolicae obligastis. Insuper camerae nostrae sexaginta libras provenientis in festo beati Michaelis mensis septembris solvetis census nomine annuatim.

Clausulae.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum.

Datum Laterani idibus maii, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 15 maii 1227, pontif. an. 1.

IV.

Quod quicumque religiosi ad eremum ordinis Camaldulen. transire possint.

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Concessio.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio priori Camaldulensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Exordium.

Fervor et integritas religionis, quae in domo tua, et praesertim in eremo per beneplacitum Conditoris vigere cognoscitur, inducit nos propensius, et hortatur, ut petitiones tuas, quantum cum Deo possumus, prompto velimus animo exaudire.

Concessio.

§ 1. Hac itaque ratione inducti, tibi et fratribus tuis auctoritate apostolica indulgemus, eos qui de aliis congrega-

tionibus venientes in eremo vestro, dummodo elegerint et promiserint sub ordine et habitu vestro in eremo perpetuo deservire, libere sine cuiusque contradictione retinere possitis, ita tamen quod non permittantur in sacris ordinibus, nisi de ipsorum ordinatione certi fueritis, ministrare. Nulli ergo omnino hominum etc. Si quis autem hoc attentare etc.

Datum Anagninae nono kalendas iulii, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 23 iunii 1227, pontif. an. 1.

V.

Confirmatio statutorum et libertatum ordinis Sanctae Mariae Theutonicorum, eiusdemque ordinis susceptio sub Apostolicae Sedis protectione (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Hospitale cum bonis omnibus sub apostolica tutela suscipit. — Ei paganorum spolia applicat. — Fratribus obedientia et paupertas iniungitur. — Domus Hierosolymitana ordinis caput. — De electione magistri, — Eiusque fratrum libertate. — Facta professione, ab ordine discedere non licet. — Exemptionum et privilegiorum concessio. — Ordinationes aliaque sacramenta ab ordinario recipienda. — Facultas acceptandi donationes. — Donantibus privilegia concessa. — De fraternitatum et collectarum receptoribus. — Quid agendum tempore generalis interdicti. — Clausulae.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Hermanno magistro religiosae fraternitatis Hospitalis Sanctae Mariae Theutonicorum Hierosolymitan., eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris in perpetuum, salutem et apostolicam benedictionem.

Exordium

Etsi neque qui plantat, neque qui rigat sit aliquid, sed qui incrementum dat Deus; humana tamen diligentia impensis curae sollicitudinem debet impen-

(1) Ex Registro Vatic.

dere circa plantas, quae adhuc novellae fructus uberes afferunt, et uberiores suo tempore repromittant. Cum igitur vestrae religionis novella plantatio flores et fructus odoris et honestatis tempestitiva foecunditate produxerit, et Deo incrementum dante, sic inceperit expandere ramos suos, ut copiam promittere videatur; nos qui custodes in dominica vinea positi, et cultores, circa virtutum plantaria debemus diligentioris culturae ac curae studium adhibere novellam plantationem vestram, rore apostolicae gratiae irrigare proponimus, et foecunditatem bonorum operum, quo viget ad praesens, et vigebit divina favente gratia in futurum, vigilantis curae impendio adjuvare. Ea propter, dilecti in Domino filii, vestris iustis postulacionibus clementer annuimus, et domum vestram, seu hospitale in quo estis ad Dei laudem et gloriam atque defensionem tuorum fidelium, et liberandam Christi Ecclesiam congregati, cum omnibus possessionibus, et honis suis, quae in praesentiarum legitime habere cognoscitur, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis praestante Domino poterit adipisci, ad exemplar felicitis memoriae Honorii Papae praedecessoris nostri sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio communimus, statuente, ut perpetuis futuris temporibus sub Apostolicae Sedis tutela et defensione consistant. Statuimus etiam, ut ordo fratrum hospitalis Hierosolymitan. circa pauperes et infirmos; ordo vero militiae Templi circa clericos et milites, ac alios fratres perpetuis ibidem temporibus observetur. Ad haec statuimus, ut cum pro tuenda catholica Ecclesia, et ea, quae est sub paganorum tyrannide, de ipsorum spurcitia eruenda intrepide laboretis, liceat vobis libere in usus vestros convertere ea, quae de spoliis ipsorum caeperitis paganorum, et ne de iis contra velle vestrum portionem alicui dare cogamini

prohibemus. Praesenti quoque decreto sancimus, ut fratres in domo vestra Domino servientes, caste, et sine proprio vivant, et possessionem suam dictis et moribus comprobantes, magistro suo, aut quibus ipse praeceperit subiecti et obedienter existant. Praeterea quemadmodum domus ipsa vestrae sanctae institutionis, et ordinis fons, et origo esse promeruit; ita omnium locorum ad eam pertinentium caput et magistra in perpetuum habeatur. Ad haec adiicientes praecipimus, ut obeunte te, dilecte in Domino fili Hermanne, domus iam dictae magister, vel tuorum quolibet successorum nullus eiusdem domus fratribus praeponeatur nisi militaris et religiosa persona, quae vestram religionem et habitum sit professa, nec ab aliis nisi ab omnibus fratribus insimul, vel a maiori et saniori parte eorum, qui praeponeendus fuerit eligatur. Porro nulli ecclesiasticae, saecularive personae infringere vel minuere liceat consuetudines ad vestrae religionis et officii observantiam a magistro et fratribus salubriter institutas. Eisdem quoque consuetudines a vobis aliquanto tempore observatas, et scripto firmatas, nisi ab eo, qui magister extiterit, consentiente tamen saniori parte capituli, non liceat immutari. Prohibemus insuper, et omnimodo interdiciamus, ne ulla ecclesiastica saecularive persona a magistro et fratribus eiusdem domus exigere audeat fidelitates, hominia, iuramenta, seu securitates reliquas, quae a saecularibus frequentantur: fratribus quoque vestris post factam in domo vestra professionem, et habitum religionis assumptum revertendi ad saeculum omnem interdiciamus facultatem, nec alicui eorum fas sit post factam professionem, et semel assumptam Crucem habitum vestrae professionis abiicere, vel ad alium locum maioris, sive minoris religionis obtentu, invitis, sive inconsultis fratribus, aut eo qui magister extiterit, transmigrare. Nullique ecclesiasticae saecularive personae ipsos susci-

Fratribus obedientia et paupertas inlungitur.

Domus Hierosolymitana ordinis caput.

De electione magistri,

Eiusque fratrum libertate.

Facta professione, ab ordine discedere non licet.

Hospitale cum bonis omnibus sub apostolica tutela suscipit.

E. paganorum spolia applicat.

Exemptionum et privilegiorum concessio.

pere liceat, vel tenere. Sane laborum vestrorum, quos propriis manibus aut sumptibus colitis de possessionibus habitis ante concilium generale, sive de vestrorum animalium nutrimentis, nullus a vobis decimas exigere vel extorquere praesumat. Ad haec decimas quas consilio vel assensu episcoporum de manu clericorum vel laicorum habere poteritis, quasve consentientibus episcopis et eorum clericis acquiratis, auctoritate vobis apostolica confirmamus. Ut autem vobis ad curam animarum vestrarum, et salutis plenitudinem nihil desit, atque sacramenta ecclesiastica et divina officia vestro sacro collegio valeant commodius exhiberi, sancimus, ut liceat vobis honestos clericos sacerdotes secundum Deum, quantum ad vestram scientiam, ordinatos undecumque ad vos venientes suscipere, et tam in principali domo vestra, quam etiam in obedientiis et locis sibi subditis vobiscum habere, dummodo si e vicino sint, eos a propriis episcopis expetatis, iidemque nulli alii professioni vel ordini obnoxii teneantur. Quod si episcopi vobis concedere forte noluerint, nihilominus tamen eosdem suscipiendi et retinendi auctoritate sanctae Romanae Ecclesiae licentiam habeatis. Si vero aliqui horum post factam professionem turbatores vestrae religionis aut domus fuerint fortasse inventi, liceat vobis eos cum saniori parte capituli amovere, ipsisque transeundi ad alium ordinem, ubi secundum Deum vivere velint, et valeant, dare licentiam, et loco ipsorum alios idoneos subrogare, qui etiam unius anni spatio in vestra societate probentur, eoque peracto, si mores eorum exegerint, et utiles fuerint ad servitium domus vestrae inventi, tum deum professionem faciant regularem promittentes se regulariter vivere, ac magistro proprio obedire; ita tamen, quod eundem vobiscum victum habeant, et vestitum, nec non lectisternia, hoc excepto, quod clausa vestimenta portabunt, sed nec ipsis liceat de capitulo, vel cura domus

vestrae se temere intromittere, nisi quantum fuerit eis a vobis iniunctum. Praeterea nulli personae extra vestrum capitulum sint subiecti, tibi que, dilecte in Domino fili magister, tuisque successoribus tamquam magistro et praelato suo deferant secundum vestri ordinis instituta. Consecrationes vero altarium seu basilicarum, ordinationes clericorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, et caetera ecclesiastica sacramenta a dioecesanis suscipietis episcopis, siquidem catholici fuerint, et gratiam atque communionem Apostolicae Sedis habuerint, et ea gratis et absque pravitate aliqua vobis voluerint exhibere. Alioquin liceat vobis catholicum quemcumque malueritis adire antistitem, qui nostra fultus auctoritate, quod postulatur impendat. Si quando vero loca deserta fuerint eidem venerabili domui ab aliquo pia devotione collata, liceat vobis ibidem aedificare villas, ecclesias, et caemeteria ad opus hominum ibidem manentium fabricare, ita tamen, ut in vicinia illa abbatia vel religiosorum virorum collegium non existat, quae ob hoc valeat perturbari. Cum autem terrae cultae vobis quolibet iusto titulo conferentur, facultatem et licentiam habeatis ibidem ad opus transeuntium, et eorum construendi oratoria et caemeteria faciendi. Est enim indecens, et periculo proximum animarum, religiosos fratres occasione ad eundae Ecclesiae se virorum turbis, et mulierum frequentiae immiscere. Quicumque sane in vestro collegio suscipiuntur, stabilitatem loci, conversionem morum, seque militaturos Domino diebus vitae suae sub obedientia magistri vestri, posito scripto super altare, in quo contineantur ista, promittant.

Decernimus ergo, ut receptores vestrarum fraternitatum sive collectarum, salvo iure dominorum suorum, in B. Petri et nostra protectione consistant, et pacem in terris, quibus fuerint, potiantur: simili quoque modo sancimus, ut iis, qui fue-

Ordinationes atque sacramenta ab ordinario recipienda.

Facultas accipiendi donationes.

Quantibus privilegia concessa.

rint in vestra fraternitate recepti, ita quod ordini vestro adhuc manentes in saeculo sint obliti, mutato habitu saeculari, vel vobis inter vivos dederint bona sua, retento sibi quamdiu in saeculo vixerint usufructu, si forsitan Ecclesiae ad quas pertinent a divino fuerint officio interdictae, ipsosque mori contigerit, sepultura ecclesiastica non negetur apud vestras, vel aliorum non interdictas Ecclesias, quibus elegerint sepeliri, nisi excommunicati, vel nominatim fuerint interdicti. Tales quoque confratres, si eos Ecclesiarum praelati non permiserint apud suas Ecclesias sepeliri, apud vestras deferre possitis Ecclesias tumulandos. Praeterea si qui fratrum vestrorum ad recipiendas easdem fraternitates vel collectas a vobis missi fuerint in quamlibet civitatem, castrum vel villam, in eadem civitate, castro vel villa una tantum Ecclesia ipsius ordinis fratribus, in eorum iucundo adventu, semel aperiatur in anno, ut exclusis excommunicatis, et nominatim interdictis, divina ibidem officia celebrentur. Statuimus etiam, ut nulli episcopo in Ecclesiis vobis utroque iure subiectis interdicti vel excommunicationis sententiam liceat promulgare. Verumtamen si generale interdictum terrae fuerit in locis illis prolatum, exclusis excommunicatis, et nominatim interdictis, clausis ianuis, absque signorum pulsatione vos divina officia celebretis.

Decernimus insuper auctoritate apostolica, ut apud quemcumque locum vos venire contigerit, ab honestis atque catholicis sacerdotibus Poenitentiam, Uctionem, seu alia quaelibet ecclesiastica sacramenta vobis suscipere liceat, ne forte ad perceptionem spiritualium bonorum aliquid vobis desit. Quia vero omnes unum sumus in Christo, et non est personarum differentia apud Deum, tam remissionis peccatorum, quam alterius beneficentia, atque apostolicae benedictionis, quae vobis indulta est, tam fami-

liam vestram, quam vestros participes esse volumus servientes.

Nulli ergo omnino hominum liceat praedictum locum temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur vestris, atque aliorum Dei fidelium usibus omnimodis profutura, salva in omnibus Apostolicae Sedis auctoritate. Si quis igitur, huius nostrae constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonitus, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reumque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei ac Domini Redemptoris nostri Iesu Christi alienus fiat, atque in extremo examine districtae subiaceat ultioni. Conservantes autem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius benedictionem et gratiam consequantur. Amen. Amen. Amen.

Datum Anagninae per manum magistri Sinibaldi sanctae Romanae Ecclesiae vice cancellarii, quinto kalendas augusti, indictione quintadecima, incarnationis dominicae anno millesimo ducesimo vigesimo septimo, pontificatus vero domini Gregorii Papae nono anno primo.

Dat. die 28 iulii 1227, pontif. an. 1.

VI.

Ecclesia Sancti Theodori de Trebis, cum aliis tam loci eiusdem, quam castrorum Filectini et Vallispetrarum Ecclesiis, omni contradictione cessante, Anagnini episcopi iurisdictioni subiecta declaratur (1).

SUMMARIUM

Proemium. — Anagninus episcopus ius supra hasce Ecclesias portendit. — Respondetur

(1) Ex Regest. Vatic.

De fraternitate et collectarum receptoribus.

Quid agendum tempore generale interdicti.

Clausulae.

ex adverso. — Ecclesiae supradictae Anagnino episcopo subiciuntur. — Clausulae.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Alberto episcopo Anagnino, salutem et apostolicam benedictionem.

Proemium.

Licet generalis sollicitudinis nostrae labor debeat ad omnes extendi, quia sapientibus sumus et insipientibus debitores, pro quiete tamen Ecclesiarum, quae de patrimonio Apostolicae Sedis existunt, quo viciniores ei sunt, et specialius ad ipsam pertinent, sollicitius laborare debemus, ut tranquillitate habita in spiritualibus et temporalibus, suscipiant incrementum, cum parvae res crescant concordia, et magnae discordia dilabuntur. Dudum siquidem tempore felicis recordationis Innocentii Papae praedecessoris nostri, venerabilis frater noster episcopus quondam Anagninus praedecessor tuus, contra Ecclesiam Sancti Theodori de Trebis, super subiectione ipsius, et aliarum Ecclesiarum tam loci eiusdem, quam castrorum Filectini et Vallispetrarum moverat quaestionem, quae cum remanserit indecisa, tempore tandem bonae memoriae Honorii Papae praedecessoris nostri extitit suscitata, repetente omnia iura episcopalia in Ecclesiis supradictis, et respondente parte contraria quod non recognoscebat dioecesanum suum fore Anagninum episcopum, et si suus esset, legitima erat praescriptione munita. Cumque multipliciter nisus fueris tuam intentionem fundare, ac pars adversa in defensionem suam, inter caetera proposuerit, quod Ecclesia Sancti Theodori olim fuerat cathedralis, et ad ipsam aliae praedictae Ecclesiae pertinebant, multi testes hinc inde producti fuerunt, plura instrumenta exhibita, et diversae rationes, et variae introductae. Porro cum partes, quae longo tempore laboribus et expensis fuerant fatigatae, adhuc coram nobis super hoc ducerent contendendum, demum ad commonitionem nostram saniori usu

Anagninus episcopus ius supra hasce Ecclesias portendit.

Respondetur ex adverso.

consilio, se provisioni nostrae, posito in manibus nostris toto negotio, submiserunt. Nos itaque utrique parti volentes dare quietem, attendentes quoque, quod a tempore, cuius non extat memoria, Anagnina Ecclesia, semper in Ecclesiae Romanae devotione permansit, a qua nulla eam potuit adversitas separare, et quod praedicta Ecclesia Sancti Theodori, licet forte aliquando cathedrali honore praefulserit, propter paupertatem reddituum et raritatem populi episcopali non convenit dignitati, dignum insuper reputantes si praedecessores nostros Romanos Pontifices non solum imitemur, sed etiam superemus in gratia, quam fecerunt eidem Ecclesiae Anagninae pro eo quod de civitate Anagnina ortum trahimus, et olim fuimus eiusdem Ecclesiae filius, licet modo simus pater ipsius; de fratrum nostrorum consilio praefatam Ecclesiam S. Theodori, et omnes alias supradictas Ecclesias tibi et successoribus tuis, tamquam dioecesanis episcopis, de providentia constituimus, quoad correctionem, reformationem, institutionem, et destitutionem, et ad omnia alia iura episcopalia perpetuo esse subiectas, quarta parte decimarum excepta, quam abbas Sancti Theodori quiete percipiat in Ecclesiis praenotatis; Anagninus tamen episcopus apud Ecclesiam eandem Sancti Theodori in expensis eiusdem Ecclesiae, sicut consuevit hactenus, commoretur, et ut etiam idem abbas habeat ampliorem honorem, inter alios Ecclesiarum dioecesis Anagninae praelatos, cum ad Ecclesiam Anagninam venerit, honoretur, prout consueverat honorari, et in Sancti Laurentii et Sancti Nicolai Treben. institutionem obtineat de episcopi Anagnini, qui pro tempore fuerit, generali mandato, aliis omnibus iuribus episcopalibus, praeter quartam decimarum, eidem episcopo reservatis. Caeterum tam in Sancti Theodori, quam in aliis dictorum locorum collegiatis Ecclesiis praelatorum electio

Ecclesiae supradictae Anagnino episcopo subiciuntur.

ad collegia, examinatio vero, et confirmatio ad te ac tuos pertineat successores.

Clausula.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae provisionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Anagninae idibus augusti, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 13 augusti 1227, pontif. an. 1.

VII.

Quod appellatione ad Sedem Apostolicam interposita non obstante, episcopi procedant ad ulteriora in correctione ecclesiasticorum fornicationi addictorum, nisi in literis eiusdem facti series specialiter habeatur (1).

SUMMARUM

Causae dandi decreti. — Decretum. — Clausulae.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus archiepiscopis et episcopis universis ad quos literae istae pervenerint, salutem et apostolicam benedictionem.

Causae dandi decreti.

Desiderantes plurimum, ut mundentur qui ferunt vasa Domini, cum per fornicationis contagium honestas Ecclesiae nimium inquinetur, pro correctione clericorum maxime super incontinentiae vitio vobis sub certa forma direximus scripta nostra. Quia vero iacentium in fornicatione sunt aliqui, qui tamquam iumenta computrescentes in stercore suo, correctionem nullo modo recipiunt, eligendo perire potius, quam parere; quorum quidam, ut hoc effugiant, interponentes ad Sedem Apostolicam appellationis obstaculum, aliqui autem citra appellationem in forma communi literas obtinent ab eadem, per quas eos, a qui-

(1) Ex Regest. Vatic.

bus corriguntur, de huiusmodi vitio indebite inquietant; nos ne vel tales correctionem super hoc eludere valeant, vel vos hac occasione vexari possitis providere volentes, cum ad peccatorum defensionem trahi non debeat, quod ad innocentum et oppressorum praesidium est statutum, nec deceat inde defendi crimina, unde consueverunt gravamina relevari, auctoritate vobis praesentium indulgemus, ut per huiusmodi litteras nequaquam conveniri possitis, nec etiam teneamini a correctione cessare, nisi seriem facti contineant, et plenam de ipso fecerint mentionem.

Decretum

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Clausulae.

Datum Anagninae quinto kalendas septembris, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 28 augusti 1227, pontif. an. 1.

VIII.

Litterae processus contra Fridericum II Romanorum imperatorem publicatae die Coenae Domini, ac absolutio subditorum eius a iuramento fidelitatis, nisi resipuerit (1).

SUMMARUM

Fridericus excommunicatus sub conditione. — Non resipiscit, votaue frustratur: — Potius indurescit, flagitiaque addit flagitiis. — Quanto studio eius salutem curaverit Sedes Apostolica: — Sed frustra: — Excommunicatus declaratur a Gregorio in die C. D. — Causae excommunicationis latae. — Sacris interdicatur, eique ea ministrantes excommunicantur. — Si peranserit contumax, absolvendi a iuramento fidelitatis subditi: — Ipseque regno privandus.

(1) Ex Regest. Vatic. — Vide Raynaldum, an. 1228, n. 1.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus universis archiepiscopis, episcopis, et dilectis filiis aliis Ecclesiarum praelatis et clericis per Apuliam constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Quanto nobilius membrum in Ecclesiae corpore laeditur, tanto acrioribus doloribus cruciamur, qui Cephae locum licet insufficientibus meritis obtinemus. Verum quia tectum vulnus, si dimittatur intactum, solet in scandalum corporis latius evagari; nos olim viso, quod Fridericus Romanorum imperator salutem propriam negligebat, dum salubre votum, quod Domino Deo voverat additis iuramentis detrectabat exolvere non sine detrimento fidei, et gravi scandalo totius populi christiani, quia iuxta sapientis edictum: *Vulnera dum sanas, dolor est medicina doloris, medicinalem Petri gladium in eum exeruimus in spiritu lenitatis excommunicationis sententiam publicando, quam ipse in se voluntarius fecerat promulgari, nisi statuto termino transfretaret in Terrae Sanctae subsidium, et alia promissa fideliter adimpleret, sperantes, ut percussus dolens ad percutientem se in humilitate rediret, Dominum exercituum requirendo; sed quod dolentes referimus, indurato corde medicinam exhorrens, et increpationem abhominans disciplinae, immo malleum velut stipulam reputans, non solum nulla poenitudine se correxit, verum etiam adiciens peccata peccatis, contra se Dominum audacter irritat, ultra quam recensere nos deceat, ne videamur in eius convitiis delectari, qui conversionem desiderabiliter expectamus. Inter alia namque claves contemnens Ecclesiae, quibus Dominus beato Petro et successoribus eius ligandi et solvendi contulit potestatem, sibi facit celebrari, vel potius, quantum in ipso est, prophanari divina in enormius animae suae periculum, et enervationem totius ecclesiasticae disciplinae. Unde timentes ne plaga eius fieret penitus desperabilis, si male permit-*

Fridericus excommunicatus sub conditione.

Non resipiscit, votaue frustratur.

Potius indurescit, flagitiaque addit flagitiis.

teremus obduci neglecti vulneris cicatricem, et eo insanabile, quo insensibile redderetur, malagma studuimus apponere sanativum, utinam studium nostrum optatum habuisset effectum. Cum enim pia recordationis Honorius Papa praedecessor noster per bonae memoriae Tusculanum et Sabinensem episcopos, et dilectum filium magistrum Gualterum notarium nostrum, et Roffridum clericum camerac nostrae, et abbatem Sancti Martini Viterbien. Cistercien. ordinis eundem imperatorem diversis temporibus, super diversis articulis, in quibus Deum et Ecclesiam graviter offendebat, diligenter commoneri fecisset; nos adhuc humiliantes vim auctoritatis Ecclesiae ad praesentiam eius dilectos filios Thomam tituli Sanctae Sabinae presbyterum, et Othonem Sancti Nicolai in Carcere Tulliano diaconum, cardinales, curavimus destinare, ut eum super praemissis et subsequentibus vice nostra salubriter commonerent. Qui licet de contingentibus nil omiserint; nequaquam tamen eum potuerunt ad poenitentiam revocare, utinam ad nequiora nequaquam manus illicitas extendisset. Quare ne videremur deferre homini contra Deum, ecce iustitiam in iudicium convertentes in proxime praeterito festo Coenae Dominicae in praedictum imperatorem excommunicationis sententiam solemniter duximus promulgandam, tum pro eo quod, ut praemissum est, non transfretavit in subsidium Terrae Sanctae, nec promissum numerum militum in expensis suis tenuit, vel transmisit, nec pecuniam, quam promiserat destinavit, tum quia venerabilem fratrem nostrum Tarentinum archiepiscopum ad sedem propriam accedere non permittens, cum populum suum non patitur visitare, tum etiam quia Templarios et Hospitalarios bonis mobilibus et immobilibus, quae habebant in regno, temere spoliavit, et quia compositionem factam inter ipsum, et comites Celanen. et Raynaldum de Aversa pro cuius observatione Romana

Quanto studio eius salutem curaverit Sedes Apostolica.

Sed frustra.

Excommunicatus declaratur a Gregorio in die C. D.

Causae excommunicationis latae.

Ecclesia ad precum eius instantiam fidesse, servare contemnit: et quia comitem Rogerium cruce signatum sub Apostolicae Sedis protectione receptum, comitatu, et aliis terris indebite spoliavit, et filium eius in captivitate detentum ad mandatum apostolicum saepius iteratum reddere denegavit. Adiecit quoque ut loca quaelibet, ad quae ipse pervenerit, ecclesiastico subiaceant interdicto, ut quamdiu praesens fuerit ibidem, nulla divina officia celebrentur, officio, beneficioque privantes omnes cuiusque professionis, vel ordinis, qui ei postquam denunciatus fuit excommunicatus a nobis, divina sibi ausu temerario celebrarunt, et antequam ad mandatum Ecclesiae redeat de caetero celebrabunt. Illud etiam non duximus omittendum, quod si de caetero se officiis divinis ingesserit, contra eum, tamquam contra haereticum, et clavium Ecclesiae contemptorem severitate debita procedemus, et si ab Ecclesiarum, et ecclesiasticarum personarum oppressionibus non destiterit, aut non cessaverit a conculcatione ecclesiasticae libertatis, vel excommunicatione contempta, redire non curaverit ad mandatum Ecclesiae, omnes qui sunt ei iuramento fidelitatis astricti, et specialiter homines regni a iuramento, quo sibi tenentur, absolvemus, et denunciabimus absolutos, quia iuxta decretum felix recordationis Urbani Papae secundi praedecessoris nostri, fidelitatem, quam homines christiano principi iuraverint, Deo, eiusque sanctis adversanti, et eorum praecepta calcanti, nulla auctoritate persolvere cohibentur. Et si non cessaverit ab oppressione pupillorum orphanorum et viduarum seu nubilium, et aliorum hominum regni, vel eius destructione, quod ad Romanam Ecclesiam specialiter noscitur pertinere, pro quo etiam praedecessoribus nostris, et Ecclesiae Romanae iuramentum fidelitatis exhibuit et homagium praestitit, merito poterit formidare se iure feudi privandum.

Series interdictor, signo ea ministrantia excommunicantur.

Si permanerit contumax, absolvendi a iuramento fidelitatis subditi.

Ipseque regno privandus.

Ideoque universitatem vestram monemus attente, per apostolica vobis scripta praecipiendo mandantes, quatenus singuli praedictam sententiam solemniter publicantes denunciatis eam singulis diebus dominicis et festis.

Datum Laterani, duodecimo kalendas aprilis, pontificatus nostri anno primo (1).

Dat. die 21 martii 1228, pontif. an. 1.

IX.

Castrum Avillani a comite Sabaudiae Sedi Apostolicae donatum eidem comiti conceditur in feudum (2).

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio nobili viro comiti Sabaudiae, salutem et apostolicam benedictionem.

Sinceritatem tuam in Domino commendamus, quod semper fuisti Apostolicae Sedis devotus, et in devotione huiusmodi continuo crescere studuisti. Nunc etiam te devotorem exhibens, ex devoto Romanam Ecclesiam matrem et dominam desideras specialem habere, paratus fidelis, et vassallus ipsius fieri, et dare sibi castrum Avillani, quod iuris tui et proprietatis existit, et illud in feudum recipere ab eadem. Quare vestris (3) desideriis annuentes, dilecto filio nostro Georgeo tituli Sancti Marci presbytero cardinali, Apostolicae Sedis legato, nostris damus literis in mandatis, ut Ecclesiae Romanae nomine a te, tam iuramentum fidelitatis, quam dictum castrum, sine praediuicio iuris alieni recipiat, et illud tibi vice nostra concedat in feudum.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, quarto idus aprilis, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 10 aprilis 1228, pontif. an. 11.

(1) Patet hinc computatos a Gregorio pontificatus sui annos a die intronizationis, non autem electionis. (2) Ex Regest. Vatic. (3) *Lego tuis.*

X.

Commissio episcopo, et duobus canonicis capituli Cenomanen., ut confirmet sententiam excommunicationis in ducem Britanniae, et interdicti in terras eius latam: et si non resipuerit, vassallos eius ab obedientia illi debita absolvant (1).

SUMMARIUM

Deplorat flagitia comitis Britanniae. — Corripitur a praelatis: — Sed indignatur: — Alios impellit ad flagitia. — Excommunicatur cum suis ab episcopis. — De mandato Sedis Apost. monitus ut ad cor rediret: — Sed nova patrat scelera. — Delegatis apostolicis committitur, ut sententias excommunicationis in eum et fautores latas publicent, et servari faciant.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri M. episcopo, et magistris De la Valle, et R. de Danfront canonicis Cenomanensibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Deplorat flagitia comitis Britanniae.

Si nobilis vir comes Britanniae potentiam recognosceret a Domino saeculorum, studeret utique ipsam in eius beneplacitis exercere diligendo, quae diligit diligentes se, et sectando quae ad omnia valet pietatem; sed dolentes referimus, gratiae gratis ingratus, quasi de industria recessit a Deo, nec attendens, quod sit malum et amarum Dominum reliquisse, nec eius apud ipsum esse timorem, cor suum contra ipsum pertinaciter elevavit, et spiritu ad superbiam obfirmato, se contra Omnipotentem patenter erexit, eique manifeste rebellans, non solum tendit contra eum damnabiliter manum suam, verum etiam alios ad rebellandum iniquis coniurationibus sibi colligans animavit. Cum enim sciat, vel scire debeat, quod unica Christi sponsa cum sponso unum est corpus, nec alteri sine altero iniuria vel molestia valeat irrogari: dictus comes ut sponsam provocet Ecclesiam liberam utique, utpote Sanguine Christi redemptam nititur de terra sua

(1) Ex Martene, Thesaur. Anecd., tom. 1, col. 947.

damnabiliter ancillare, non attendens, quod non est dignus cum filiis liberae testamenti patris haeres adscribi, qui matrem gestit subicere servituti, alias quasi filius degenerans in privignum, matrem multipliciter tribulat et affligit. Praecisos siquidem ab Ecclesiae corpore per excommunicationis sententiam sibi quasi gratanter incorporans, non solum eis gratanter communicat, sed alios communicare compellit, quia in curia sua illos ad agendum admittit, nec palitur, ut eis excommunicationis sententia opponatur. Quin etiam quemcumque in excommunicatione perdurantem, monitum ab Ecclesia, redire ad unitatem Ecclesiae compellere parvipendit, nec a baillivis, vel subditis suis, compelli permittit. Et sic contemptis Ecclesiae clavibus, enervatur in partibus illis vigor ecclesiasticae disciplinae, in enorme dispendium fidei, et grave scandalum, Ecclesiae generalis; cum autem venerabiles fratres nostri, Rhedonensis, Macloviensis, Dolensis, Briocensis et Trecorensis episcopi proinde attendentes, quod si non annuntiarent impietatem suam impio, ille quidem in impietate sua moreretur, sanguis autem eius requireretur de manu eorundem; ipsum monuerunt diligenter, ut ad Ecclesiae suae rediens unitatem, ab huiusmodi eius praesumptionibus abstereret: ille renuens accipere disciplinam, eligensque perire potius quam parere, non solum monitis nullatenus acquievit, sed exinde gravius indignatus novas nocendi maneries (1) adinvenit. Ut enim alios in errorem suum alliceret multos complices, cum baronibus et aliis militibus apud Rothonense monasterium colloquium celebravit, multis inique suggestit, quod Ecclesia gravabat eundem, excommunicans fere ne saveat prohibendo, astruens quoque fallaciter omnes laicos ab Ecclesia multipliciter aggravari, et specialiter in tertia parte iudicii defunctorum, necnon in decimis subtrahendis de ma-

Corripitur praelatis

Sed indignatur.

(1) *Maneries*, modus vel ratio aliquid agendi.

nibus laicorum, sophisticum, impium, et nequissimum iuramentum praestitit et recepit ab eis, quod servabunt sessivas suas, nec de caetero ecclesiasticorum soprisas (1) tolerabunt; ut sic sub velamento iustitiae, quod de bonis ecclesiasticorum habent, inique retinerent, et qui tenentur reddere, non persolvant. Coniuratores autem huiusmodi se reputant obligatos ad excommunicatos minime devitandos, nec compellendos quantocumque tempore in excommunicatione perstiterint indurati, et ad tertiam partem iudicii defunctorum Ecclesiis parochialibus non reddendam, laudabilem consuetudinem pietate fidelium nequiter infringendo, et ad alia multa teneri se credunt, quae vergunt in periculum animarum. Baillivi vero et senescalli comitis supradicti iuramentum praenotatum a militibus et aliis hominibus eius, qui apud Rothonense monasterium non convenerant extorquentes, eos expresse ad praedictos articulos obligarunt. Quare praedicti episcopi nolentes, sicut nec debebant tantam nequitiam contra Deum et Ecclesiam concinnatam aequanimiter comportare, in omnes illos qui praestiterant vel praestarent huiusmodi sacramentum, seu praestitum in Ecclesiarum praepudicium observarent, generalem excommunicationis sententiam per tulerunt, excommunicantes nihilominus comitem nominatum, pro eo quod quasi contempnens claves Ecclesiae, excommunicatos non solum non vitat, sed nec vitare permittit, eos passim ad agendum, et ad alios actus... admittendo compellit, ut tenetur, vel compelli permittit redire ad Ecclesiae unitatem. Licet praedictus Redonensis episcopus in personam eiusdem comitis excommunicationis et interdicti in terram, quam tenet de demanio in dioecesi Redonensi, sententias promulgasset pro damnis et iniustitiis, quas sibi, et capitulo Redonensi super hominibus et possessionibus suis temere ir-

(1) *Sessiva*, possessio, ius. — *Soprisa*, inusta captio vel exactio.

rogaret; proter quod etiam idem episcopus ad vos nostras litteras impetravit, ut easdem sententias facientes firmitus observari, illos qui eidem comiti faverent in crimine censura percellatis eadem, nec permitterentur praedictos episcopum et capitulum ab eodem comite vel fautoribus suis temere molestari, molestatores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo: contestaturi nihilominus, quod nisi comes ad cor rediens mala attentata celeriter revocaret, et Deo, et hominibus satisfaceret competenter, nos absolveremus a fidelitate vassallos ipsius. Caeterum quamvis mandatum apostolicum fideliter exequentes, saepedictum comitem super iis monueritis diligenter, ipse tamen nolens intelligere, ut bene agat, non solum memoratis episcopis et capitulo satisfacere, et alia revocare, quae contra Ecclesiam egerat, non curavit: verum etiam factus de protervo protervior, eosdem Redonensem, Briocensem, Trecorensem episcopos suis redditibus spoliatos ab Ecclesiis suis exulare compellit, propter quod exules ipsi in praedictum comitem excommunicationis sententiam promulgantes, singuli dioeceses suas supposuerunt ecclesiastico interdicto; at dictus comes percussus non dolens, imo malleum velut stipulam reputans, Ecclesias et ecclesiasticas personas odio prosequitur nequiori, quia si qui de terra sua iniuriantur eisdem, quod frequentius et tutius faciunt, scientes se illi placere, non solum iniuriam passis defensionis auxilium denegat requisitus: verum etiam favens iniuriantibus non patitur decimas trahi de manibus laicorum, nec permittit eos in foro ecclesiastico super decimis conveniri: et pietatis in visor terrarum eleemosynas Ecclesiis non sustinet fieri consuetas: Ecclesias modis omnibus quibus potest evacuat et enervat: clericorum autem parentes et alios consanguineos, seu laicos super aliquibus iuribus auctoritate apostolica, seu metropolitana extra suam dioecesim tra-

De mandato Sedis Apostolicae monitus ut ad cor rediret:

Sed nova patet scelera.

hant in causam comes, et baillivi eius, capi faciunt, et a subditis eius capi permittunt, et tam diu detineri captivos, donec renuntient quaestioni: alias Ecclesias breviter intolerabilibus cruciat iniuriis et iacturis, sicut nobis praedictorum episcoporum lacrymosa querela, et aliorum praelatorum fide dignorum solemnem insinuatio patefecit. Cum igitur tanta saevitia vel perfidia non sit ulterius toleranda, cum etsi ex se minus sit enormis, multo tamen propter exempli perniciem existens enormior, facile posset in subversionem fidei, et ecclesiasticae libertatis exterminium redundare: discretionem vestrae per apostolica scripta mandamus quatenus praedictas excommunicationis, et interdicti sententias solemniter publicantes, et facientes per partes publicari vicinas renovetis easdem singulis dominicis diebus et festivis, et faciatis auctoritate nostra, submoto appellationis obstaculo, usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari, totamque terram eius, necnon loca ad quae idem comes pervenerit superponentes ecclesiastico interdicto; ita quod ibi nullum divinum officium celebretur praeter poenitentiam morientium et baptismata parvulorum, donec idem comes super praemissis omnibus satisfaciat competenter. Praenotatum autem iuramentum apud Rothonense monasterium celebratum quod praesumptum illicite servari non potest, mutantes iuratores, ut id abiurent, appellatione remota, per censuram ecclesiasticam compellatis. Clericos quoque in eius servitio familiariter commorantes, ut ab ipso recedant, monitione praemissa, per subtractionem beneficiorum, et excommunicationis sententiam appellatione remota cogatis. Alios quoque complices et fautores, nisi moniti resipuerint, sententia simili percellatis. Quod si forte dictus comes, nec sic ad cor redierit, ut Deo, et Ecclesiae, et iniuriam passis super praemissis omnibus intra quatuor menses, postquam a vobis monitus fuerit,

satisfactionem exhibeat competentem, vassallos et confederatos eius a fidelitatis et confederationis ipsius iuramentis penitus absolvatis. Quod si non omnes iis exequentis potestis interesse: tu ea, frater episcope, cum eorum altero nihilominus exequaris. Verum quia medicinalem Petri gladium non formidantes, saeculari sunt gladio comprimendi, ne de sua malitia gloriantur, serenitatem regiam rogamus, monemus, et exhortamur attente, quatenus prudenter attendens, quod nisi praefatus comes in huiusmodi protervia confundatur, gravia inde pericula posse formidari, fidei zelo succensus, et parentum suorum exemplis inhaerens, illum, ut ad Ecclesiae redeat unitatem, tradita tibi caelitus potestate compellas, ita persecuturus Com. . . Christi, quod exinde propitiationem divinam uberius merearis, et nos sinceritatem tuam debeamus merito commendare.

Datum Assisii, quarto kalend. iunii, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 29 maii 1228. pontif. an. II.

XI.

Approbatio statutorum abbatum ordinis Sancti Benedicti in provincia Narbonen. ad restaurandam regularem disciplinam (1).

SUMMARIUM

De capitulis provincialibus a regularibus quotannis cogendis. — Statuta a delegatis apost. lata pro ordine Cisterciens. provinciae Narbonen. — Gregorio supplicatum ut ea approbaret, quod praestat: — Eorumque praecipit observantiam. — Statuta. — Abbates, priores etc. reddant rationem suae administrationis in capitulo generali cuiusque monasterii. — Quales eligi debeant priores claustrales. — Lectio regulae in capitulo. — Silentium quibus in locis praesertim tenendum. — Iter facientes Brevarium habeant. — Sine licentia superiores

(1) Ex Dacherii Spicileg., tom. VI, pag. 30.

ris de monast. non exeant monachi. — Quid observandum in recipiendis tum infantibus, tum aliis, et quando professionem emittere debeant. — Non minus quam tres monachi in quolibet prioratu. — Nullus aliquid recipere, vel proprium habere praesumat sine superioris permisso. — Quas artes, et quibus conditionibus exercere monachi possint. — De mutuo accipiendo, et de donationibus. — Visitatores audiant computa monasteriorum. — Hospites cum maxima charitate recipiantur. — Qui cibi hospitibus apponendi sint. — Monachi carnibus prorsus abstineant, quae tamen infirmis permittantur. — Vestes quales esse debeant. — Conspiratores et fures a monasterio expellantur. — Tertio correctus, si non emendaverit, ab administratione deiciatur. — De sigillo conventus. — Officiales pecuniam non retineant ad usus privatos. — Professis tantum prioratus committendi. — Necessaria monachis provideant abbates et priores. — Qui non adfuerint capitulo generali qua poena multandi. — Collectae fiant ad subventionem monasteriorum. — De restauranda disciplina monasteriorum. — Defunctorum nomina ad capitulum deferenda.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis abbatibus tam exemptis, quam non exemptis provinciae Narbonensis, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum pro reformatione regularis ordinis fuerit a felicis recordationis Innocentio Papa praedecessore nostro in concilio generali statutum, ut in singulis regnis, sive provinciis deberent regularium capitula celebrari, et ex eo quod ii, qui praesidere debeant capitulis, cogendi rebelles non videbantur habere aliquam potestatem, nonnulli abbates et priores despiciebant ad huiusmodi capitula convenire, bonae memoriae H. Papa praedecessor noster eis, qui praesiderent capitulis potestatem coactionis indulsit. Et capitula eadem annis singulis celebrari constituit, cum hoc crederet plurimum expedire. Propter quod dilectis filiis B... Grassensi, et A... Sancti Hilarii, et G... Santi Pontii de Tomeris abbatibus prae-

sidentibus capitulo provinciae Narbonensis super celebrando in ea capitulo super certa forma suas litteras destinavit, qui iuxta directum sibi mandatum, advocatis duobus Cisterciensis ordinis vicinis abbatibus, quaedam edidit statuta, quae nostro fuerunt examini destinata, et suppliciter extitit postulatum, ut dignaremur ea corrigere, ac correctam salubriter approbare, quatenus eorum devotio concepta ex iis, quae praedicti praedecessores nostri super ordinis reformatione studiosius nutriatur, et nostris salubribus exortationibus irrigata fructum proferat salutarem. Cum itaque dictus abbas Crassensis, qui propter hoc ad praesentiam nostram venit, prudenter ac diligenter nobis exposuerit statuta praedicta, et etiam quaedam alia, quae reformationem vestri ordinis impediunt, vel retardant; necnon etiam difficultates quas quidam vestrum esse in quibusdam statutorum ipsorum articulis asserebant, super reddenda videlicet plenissime ratione de administrationibus, et spontanea resignatione administrationum ipsarum annis singulis facienda, et residentia trium monachorum in administrationibus extra monasteria constitutis, et abstinentia carnum tam districta; nos statuta eadem diligenter examinari, et corrigi fecimus, et correctam ac approbatam a nobis, vobis sub Bulla nostra duximus remittendam, et ea inviolabiliter observari mandamus: volentes atque praecipiendo mandantes, ut praesidentes vestro capitulo, et visitatores monasteriorum iam dictae provinciae, omni contradictione, excusatione, ac appellatione remotis, ipsa faciant in singulis eiusdem provinciae monasteriis, et prioratibus monachorum et monialium et vestri ordinis irrefragabiliter observari, secundum statutum praedicti concilii, vice nostra visitantes, corrigentes et reformantes, quae correctionis et reformationis officio viderint indigere.

Monemus itaque charitatem vestram, et hortamur in Domino, quatenus sollicite, sicut convenit, attendentes, quod

Statuta a delegatis apostolicis pro ordine Cisterciensis provinciae Narbonensis.

Gregorio supplicatum, ut ea approbaret; quod praestat.

Eorumque praecipit observantiam.

De capitulis provincialibus regularibus quotannis cogendis.

suave est iugum Domini, et onus ipsius leve, servituti divinae fiducialiter colla subdatis, quia licet incipientibus angustiae viae Domini videantur, paulatim tamen assueti currunt hilariter in mandatorum suorum semitis servi eius. Tenor autem statutorum ipsorum talis est:

In nomine Domini. Amen.

Anno gratiae millesimo ducentesimo vigesimo sexto, septimo idus decembris.

Cum universi abbates monachorum Nigrorum provinciae Narbonensis apud monasterium Sancti Tiberii Agateusis dioecesis secundum mandatum apostolicum pro reformatione ordinis ad celebrandum provinciale capitulum convenissent; nos frater B., Dei permissione dictus abbas Crahae, et A. Sancti Hilarii abbas de assensu venerabilis fratris G. Dei gratia abbatis Sancti Pontii de Tomeris, qui in gravi infirmitate positus nobis vices suas commiserat in hac parte, advocatis nobiscum venerabilibus patribus B. Fontisgridi, et R. Vallismagnae abbatibus ordinis Cisterciensis, auctoritate apostolica qua fungimur in hac parte, habito diligenti tractatu, et ipso capitulo approbante, invocata Spiritus Sancti gratia, ad correctionem et reformationem ordinis processimus in hunc modum.

I. Statuimus, ut in singulis abbatibus et prioratibus conventualibus, certa dies generalis capituli assignetur, in qua tam ipse abbas, quam omnes obedientiarii et priores reddant in scriptis de suis administrationibus plenissimam rationem; ita quod omnes, qui administrationes aliquas tenuerint, reddant computum tam de receiptis, quam de expensis anni praecedentis, et renuncient absolute, omni excusatione, dilatione, ac contradictione remotis, etiam non requisiti, in manu sui abbatis administrationibus suis, nihil penes se, vel alium penitus retinentes. Abbates tamen eos restituunt, quos invenerint, fideliter et humiliter ministrasse, ut sic servetur, et devota humilitas in subiectis, et utilis providentia in prae-

latis. Si quis huius statuti transgressor fuerit, de proprio monasterio expellatur et in alio monasterio detrudatur; nec aliqua ratione in proprio monasterio recipiatur usque ad nutum capituli generalis.

II. Statuimus, ut priores claustrales instituatur providi et discreti; secundum quod in congregatione inveniri poterunt aptiores. Quod si forte in suis monasteriis non inveniuntur. . . assumantur.

III. Item statuimus, ut quotiens sententia regulae pronuntiatur in capitulo a praesidente, vel ab eo, cui iusserit, ille, qui praesidet, exponatur.

IV. Item statuimus, ut silentium teneatur semper in oratorio monasterii, refectorio et dormitorio, et in claustro nisi horis ad loquendum statutis. In monasteriis vero, in quibus vota fidelium concurrunt, loquendi licentia cum moderamine personis necessariis sit permessa.

V. Item statuimus, ut monachi in sacris ordinibus constituti in longo itinere profecturi sine breviario vel psalterio non mittantur.

VI. Item, quod monachi non exeant claustrum aliquo modo, vel aliqua occasione, sine licentia abbatis, vel prioris, et nisi expresserint causam itineris. Quod si praesumpserint, redeuntes sine satisfactione non admittantur. Eaque poena infligatur iis, qui de obedientiis ad monasterium redierint sine licentia superioris, et suarum testimonio litterarum: ac per hoc abbates non sint faciles in concedenda licentia claustralibus exire de monasterio, nec in paternis domibus, vel laicorum quorumlibet diutius immorari, ne inter saeculares habeant materiam evagandi.

VII. Item statuimus, quod infantes, qui recipiuntur in monasteriis, et quotidie audiant regulam exponi, et scholam non exeant, donec legitimae sint aetatis, et tunc professionem faciant et benedictionem accipiant secundum formam regulae. Illi vero, qui in perfecta aetate

Quales officii debeant priores claustrales.

Leccio regulae in capitulo

Silentium quibus in locis praesertim tenendum

Ita facientes Breviarium habebunt.

Sine licentia superioris de monast. non exeant monachi.

Quid observandum in recipiendis tum infantibus, tum aliis, et quando professionem emittere debeant.

intrant monasterium, sive sint laici, sive clerici post annum professionem faciant et benedictionem accipiant. Qui vero profiteri, vel benedici noluerint, tunc recedant. Abbates vero, qui circa hoc extiterint negligentes, sint in pane et aqua septem feriis sextis continuis. Si vero in praedicta poenitentia fuerint negligentes, in sequenti capitulo gravius puniantur.

Non minus quam tres monachi in quolibet prioratu.

VIII. Item statuimus et firmiter volumus observari, ut minus quam tres monachi non sint residentiam facientes in aliquo prioratu, vel aliqua obedientia, seu qualibet administratione extra monasterium constitutis. Et si redditus aliquis Ecclesiae non sufficiunt ad sustentationem ipsorum, aliae Ecclesiae in qua residerint adiungantur, ita quod sint eadem Ecclesiae annexae, et sint sub cura et administratione illius, cui per abbatem cura et administratio eiusdem concessa fuerit prioratus.

Nullus aliquis recipere, vel proprium habere praesumat sine superioris permisso.

IX. Item statuimus, ut nullus monachorum seu conversorum utriusque sexus de caetero proprium habere praesumat per se, vel per alium nomine domi, vel commandae, seu exenii, vel aeulogii, vel alio aliquo modo, nisi quod iusserit vel permiserit abbas, et si quis forte aliquid proprii habet, vel alius pro eo, sine contradictione incontinenti resignet abbati seu priori abbatem proprium non habenti: nec aliquid praesumat aliquo modo dare, vel accipere, neque etiam litteras sine iussione seu permissione abbatis. Si autem monitus retinere praesumpserit aliquid, a domo propria penitus expellatur, et in alio monasterio retrudatur, nec aliqua ratione in proprio monasterio recipiatur usque ad nutum capituli generalis. Apud quem vero proprietatis in morte inventa fuerit, in signum suae perditionis in sterquilinio subterretur: sub eadem poena expresse iniungimus, ut obedientiarii cedentes administrationibus nihil de ipsa administratione retineant, sed omnia integre restituantur abbati.

X. Item statuimus, ne monachi fiant in causis aliquibus advocati, nisi in causis sui monasterii et sui ordinis et cum licentia superioris. Transgressores vero animadversione congrua puniantur. Medici vero, scriptores, vel alii artifices monasterii cum omni humilitate et reverentia faciant, si abbas permiserit ipsas artes. Quod si aliquis ex eis pro scientia artis suae superbierit, eo quod aliquid conferre monasterio videatur; hic talis secundum regulam ab artis suae officio donec humiliatus fuerit evellatur.

Quae artes, et quibus conditionibus exerceat monachi possint.

XI. Item statuimus, quod abbates et priores abstineant ab immoderatis et illicitis donationibus. Monachi autem, sive simplices fuerint, sive officiales, ab omni prorsus abstineant donatione sine licentia abbatis proprii, nec pecuniam mutuo accipiant, nec aliquod depositum sine consensu abbatis vel prioris. Si autem officiales fuerint, non possint ultra centum solidos sive integraliter, sive particulariter accipere mutuo sine consensu speciali sui superioris.

De mutuo accipiendo, et de donationibus.

XII. Item statuimus, ut visitatores audiant computum ab abbatibus et abbatissis et a prioribus abbates proprios non habentibus super debitis et statum domus.

Visitatores audiant computum monasteriorum.

XIII. Item statuimus, ut hospitibus et religiosis, praecipue ab his, qui praesunt, congruus honor et humanitas in hospitalitate exhibeatur. Alioquin, qui circa hospitalitatem contemptor aut negligens inventus fuerit, et maxime si supervenientes non admiserit, is cuius culpa hoc evenerit, tribus diebus in pane et aqua abstineat, et expensas illius diei restituat hospitibus non receptis.

Hospites cum maxima charitate recipiantur.

XIV. Item statuimus, quod hospitibus in monasteriis et prioratibus carnes nullo modo praebeantur nisi die dominica, et tertia et quinta feria: tamen circa episcopos, et excellentiores personas et supervenientes infirmos dispensare liceat secundum arbitrium praesidentis.

Qui tibi hospitibus apponendi stat.

XV. Item statuimus, ut omnes mona-

Monachi carnibus prorsus abstineant, quae tamen infirmis permittantur.

chi ab esu carniū abstineant, nisi fuerint debiles vel aegroti, et hoc diligentia abbatis vel prioris si abbas defuerit. At ubi meliorati fuerint, a carnibus abstineant. Illas vero carniū refectioes, quae sanis in quibusdam monasteriis certis temporibus in infirmariis exhiberi consueverant, penitus amputamus; mandantes, ut redditus, qui ad hoc fuerant deputati, in necessitatibus fratrum atque debiliū misericorditer expendantur; abbates vero infirmitatis, vel debilitatis causa in suis cameris, ut secretius et honestius poterunt, carnibus uti possint, advocatis secum aliquibus de conventu debilibus vel infirmis. Sane abbas vel monachus in itinere constitutus ad vicina divertat monasteria, si debilitate, vel infirmitate fuerit occupatus; si vero non poterit, ut secretius et honestius poterit, carnibus uti possit. Idem in prioratibus, et obedientiis et administrationibus extrinsecis de abstinentia et esu carniū decernimus observandum. Transgressores vero huius constitutionis tam favorabilis pro qualibet comestione carniū in pane et aqua abstineant una die. Si autem correpti noluerint emendare, secundum qualitatem et quantitatem transgressionis gravius puniantur. Abbates vero si circa correctionem et observationem huiusmodi fuerint negligentes, poena simili percellantur.

Vestes quales esse debeant.

XVI. Item statuimus, ut indumenta monachorum clausa sint, et non sint in colore et scissura, nec in mensura reprehensibilia, nec sumptuosa, et recipientes nova, vetera semper reddant vestiario, pauperibus eroganda. Illas quidem vestes, quae vulgo balandrava, et super toti vocantur, et sellas rubeas et fraena et calcaria deargentata penitus amputamus. Transgressoribus autem vestimenta et ornamenta huiusmodi inordinata per abbates suos, vel visitatores, qui haec compererint, auferantur, et si incorrigibiles fuerint, obedientiarii suis obedientiis priventur, et claustrales regulariter

puniantur. Illud autem duximus prohibendum, ne monachis detur pro victu pecunia, vel vestitu vel occasione huiusmodi assignentur redditus alicui, et si forte hucusque fuerant assignati, ab eo penitus auferantur. Si qua vero fuerint legata, vel relicta pietatis intuitu sive communiter, sive personaliter, illud totum in communes usus cedat, ne alicui detur occasio proprium retinendi.

Conspiratores et fures a monasterio expellantur.

XVII. Item statuimus, ne aliquis praesumat aliquem defendere conspirando. Conspiratores vero manifesti, fures, et enormiter percussores a suis monasteriis penitus excludantur, ac in aliis detrudantur, nec in suis monasteriis admittantur, nisi communicato consilio capituli generalis.

Tertio correctus, si non emendaverit, ab administratione detestatur.

XVIII. Item statuimus, quod si quis ex obedientiariis monasterii, quocumque nomine censeatur, quodcumque reperiatur fuerit, si tertio correctus non emendaverit, detestatur ab administratione, et alter in loco eius, qui dignus fuerit, subrogetur.

De sigillo conventus.

XIX. Item statuimus sub eadem poena quod nullus monachus occasione cuiuscumque administrationis vel officii sigillum habeat nisi tantummodo abbas et prior conventualis.

Officiales pecuniam non retineant ad usus privatos.

XX. Item statuimus, ut cellerarii, vestiarii, et caeteri officiales domus, qui aliquibus administrationibus praesunt infra monasterium, vel extra, quod fuerit residuum, computatis redditibus et expensis, refundant in communem utilitatem monasterii, prout abbas decreverit refundendum.

Professus tantum prioratus committendi.

XXI. Item statuimus, ut prioratus, decanatus, praepositura, sacristia, cameraria, infirmaria non committantur de caetero monachis, nisi professis solemniter, et si qui non professi hucusque administrationes huiusmodi tenuerint, si commoniti profiteri noluerint, vel ad sacros ordines promoveri, secundum superioris providentiam administrationes amittant.

Necessaria monachis provideant abbates et priores.

XXII. Item statuimus, ut abbates et priores conventuales et alii sufficienter necessaria suis monachis administrent in victu pariter, et vestitu, considerata facultate loci, et temporis qualitate. Tam ipse abbas, quam fratres in viam redigendi benedictionem accipiant in eundo et redeundo.

Qui non adfuerint capitulo generali qua ponantur mulierum.

XXIII. Item statuimus, ut abbates et priores, qui ad primam diem capituli non venerint, et excusationem canonicam non miserint, sint in pane et aqua omni sexta feria extra stallum suum semper suspensi, donec veniant apud monasterium, ubi extiterit provinciale capitulum celebratum cum propriis expensis, ibi moram faciendo sine onere, et sine expensis illius monasterii, et ponant ibi partem suam communium expensarum in quadruplo, ad arbitrium abbatis eiusdem loci in necessitatibus capituli distribuendum. Illi vero qui miserint, et non sufficienter se excusaverint, ad dictum locum veniant infra spatium sibi a praesidentibus capitulo assignatum, antequam inde recedant in expensis communibus posituri in duplo.

Collectae sicut ad subventionem monasteriorum.

XXIV. Item statuimus pro necessitatibus et utilitatibus monasteriorum promovendis, et gravaminibus et oppressioibus evitandis, abbates et priores ad arbitrium praesidentium capitulo, prout necesse fuerit, collectas faciant, cum quibus visitatores de consilio praesidentium possint dirigere nuncios ad Apostolicae Sedis examen, vel ad principes seu praelatos secundum quod viderint expedire, quae collectae a visitoribus colligantur.

De restauranda disciplina monasteriorum.

XXV. Item statuimus, ut visitatores plenariam habeant potestatem de monasteriis religiosis ubi melior fuerit disciplina, monachos religiosos assumere de assensu tamen abbatum suorum, eosque in monasteriis minus religiosis ponere, ut ibi ordinem doceant, et reforment, sed postea ad proprii abbatis arbitrium revocentur. Quos vero rebelles vel nocivos in monasteriis invenerint, ad alia

monasteria hos transmittant, et hoc visitatores facere non omittant, si voluerint gravissimam poenam evitare.

XXVI. Qui sola misericordia comes est defunctorum, statuimus quatenus annis singulis breves ad provinciale capitulum apportentur, in quibus contineantur dies et nomina fratrum inter duo capitula defunctorum, ut ibi absolvantur, et eis sua debita persolvantur. Tenor autem brevium est talis: Die tali obiit in tali loco ille nostrae congregationis monachus, levita, vel sacerdos vel etiam conversus.

Datum Perusii kalendis iulii, pontificatus nostri, anno secundo.

Dat. die 1 iulii 1228, pontif. an. II.

XII.

Canonizatio sancti Francisci de Assisio, eiusque relatio in numerum sanctorum confessorum, cum suae festivitatis institutione pro die quarta octobris.

SUMMARIUM

Prooemium. — 1. B. Franciscus a Deo suscitatus ad conversionem multorum. — 2. Simpliciter sua praedicatione multos ad viam salutis reduxit. — 3. Pauperem vitam egit, ieiuniis, vigiliis, et nuditate carnem maceravit, multisque virtutibus emicuit. — 4. Religionemque fratrum Minorum, Monialium et Tertiariarum instituit. — 5. Et tandem obdormivit in Domino. — 6. Miraculisque pluribus claruit. — 7. Catalogo Ss. confessorum adscribitur. — 8. Eius celebranda festivitas. — 9. Omnes ad eius venerationem sollicitantur.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus universis archiepiscopis, episcopis, et dilectis filiis abbatibus, prioribus, archipresbyteris, archidiaconis, decanis, et aliis Ecclesiarum praelatis, ad quos litterae istae pervenerint, salutem et apostolicam benedictionem.

Mira circa nos divinae pietatis dignatio, et inaeestimabilis dilectio charitatis,

Defunctorum nomina ad capitulum deferenda.

Prooemium

qua filium pro servo tradidit redimendo, dona suae miserationis non deferens, et vineam dextera eius plantatam continua protectione conservans, in illam qui salubriter ipsam excolant, evellentes sarculo ac vomere, quo Samgar sexcentos Philistaeos percussit, spinas et tribulos ex eadem, operarios etiam in undecima hora transmittit, ut superfluitate palmitum resecata, et vitulaminibus spuris radices altas non dantibus necnon sentibus extirpatis, fructum suavem afferat, et iucundum, qui praelo patientiae defaecatus, in aeternitatis cellarium transferatur, impietate profecto velut igne succensa, et frigescente charitate multorum, in eiusdem maceriam diruendam, irruentibus Philistaeis portione terrenae cadentibus voluptatis.

§ 1. Ecce in hora undecima Dominus qui cum diluvii aqua terram deleteret, iustum per lignum contemptibilem gubernavit, super sortem iustorum virgam peccantium non relinquens, excitavit servum suum beatum Franciscum, virum utique secundum cor suum, apud cogitationes divitum lampadem quidem contemptam, sed paratam ad tempus statutum, illam in vineam suam mittens, ut ex ipsa spinas et vepres evelleret, prostratis illam impugnantibus Philistaeis, illuminando patriam, et reconciliari Deo, exhortatione sedula commonendo.

§ 2. Qui audita interius voce invitantis amici, impiger surgens, mundi vincula blandientis, quasi alter Samson, gratia divina praeventus dirupit, et spiritu fervoris concepto, asinique arrepta mandibula, praedicatione siquidem simplici, nullis verborum persuasibilium humanae sapientiae coloribus adornata, sed tamen Dei virtute potenti, qui infirma mundi eligit, ut fortia quaecumque confundat, non tantum mille, sed multa millia Philistinorum, eo qui tangit montes et fumigant faciente, prostravit et in spiritus servitutem redegit carnis illecebris antea servientes. Quibus vitiis mortuis, et Deo

viventibus, iam non ipsis, quorum pars pessima periit, ex mandibula ipsa egressa copiosa est aqua, reficiens, abluens, et foecundans lapsos, sordidos et arentes, quae in vitam aeternam saliens absque argento et commutatione aliqua potest emi, cuius rivuli longe, lateque diffusi, vineam irrigant, usque ad mare palmites, et usque ad flumen propagines extendentem.

§ 3. Hic denique patris nostri Abrahae imitatus vestigia, mente de terra et cognatione sua, necnon domo patris eius egrediens, iturus in terram, quam sibi Dominus divina inspiratione monstrat, ut expeditius curreret ad bravium vocationis coelestis, et per angustam portam posset facilius introire, sarcinam terrenae substantiae deposuit, se illi conformans, qui cum dives esset, pro nobis factus est pauper, eamque dispersit, dedit pauperibus, ut sic eius iustitia in saeculum saeculi permaneret. Et in terram visionis accedens, super unum sibi montium demonstratum, videlicet excellentiam fidei, carnem suam, quasi filiam unigenitam, quae ipsum interdum deceperat, cum Iephte Domino in holocaustum obtulit, igne supposito charitatis, illam fame, siti, frigore, ac nuditate, vigiliis multis et ieiuniis, macerando, qua cum vitiis et concupiscentiis crucifixi, dicere poterat cum Apostolo: Vivo ego, iam non ego, vivit autem in me Christus: quoniam iam non sibi vixerat, sed Christo potius, qui pro peccatis nostris mortuus est, et resurrexit propter iustificationem nostram, ut nullatenus peccato ulterius serviamus. Vitia quoque supplantans, et contra mundum, carnem et potestates aeras luctamen assumens viriliter, uxore, villa, bobus, a coena magna retrahentibus invitatos, penitus abdicatis, cum Iacob Domino iubente surrexit, et gratia spiritus septiformis accepta, octoque sibi assistentibus beatitudinibus evangelicis, Bethel domum Dei, quam seipsum praeparavit eidem, per quinde-

Pauperem vitam egit, ieiuniis, vigiliis, et nuditate carnem maceravit, multisque virtutibus emicuit.

B. Franciscus a Deo suscitatus ad conversionem multorum.

Simpliciter sua praedicatione multos ad viam salutis reduxit.

cin gradus virtutum, qui mystice in Psalterio continentur, ascendit. Et ibidem altare cordis Domino construens, aromata devotarum orationum obtulit super eo, per manus angelicas in conspectu Domini deferenda, concivis angelicus mox futurus.

Religionemque fratrum Minorum, Monachorum et Tertiatorum instituit.

§ 4. Ne vero sibi soli proficeret in monte, tantummodo Rachel amplexibus iulhaerendo, contemplationi pulchrae quidem, sed sterili, ad Liae interdictum descendit cubiculum, minaturus gregem gemellis foetibus foecundatum ad interiora deserti, pro vitae pascuis perquirendis, ut illic ubi manna coelestis dulcedinis reficit, a saecularium strepitu segregatos, cum lacrymarum effusione semina sua mittens, cum exultatione manipulos, ad aeternitatis horrea reportaret, cum populi sui principibus collocandus, corona iustitiae coronatus. Qui nimirum non quae sua sunt quaerens, sed potius quae sunt Christi, et eidem velut apis argumentosa deserviens, necnon quasi stella matutina in medio nebulae, ac quasi luna plena in diebus suis, et sicut sol in Ecclesia Dei fulgens, lampadem et tubam in manus assumpsit, ut lucentium operum documentis humiles attraheret ad gratiam, et protervos a noxiis retraheret excessibus, dura increpatione terrendo. Ac sic virtute charitatis afflatus, in castra Madianitarum, Ecclesiae iudicium declinantium, per contemptum, eo iuvante, qui dum virginali utero clauderetur, mundum suo circuibat imperio universum, intrepidus irruit et abstulit arma, in quibus confidebat fortis armatus, atrium suum custodiens, et distribuit spolia, quae tenebat, eiusque captivitatem captivam reduxit in obsequium Iesu Christi.

Et tandem obtulit in D. u. 1228

§ 5. Hoste itaque triplici in terra positus superato, regno coelorum vim intulit, et illud rapuit violenter, et post huius vitae quamplura gloriosa certamina, mundum triumphans, feliciter migravit ad Dominum, multos praeveniens scientia

praeditos scienter nescius et sapienter indoctus.

§ 6. Sane licet eius vita tam sancta, tam strenua et praeclara sibi sufficeret ad obtinendum consortium Ecclesiae triumphantis; quia tamen militans, quae solummodo videt in facie, non praesumit de his, qui de suo foro non sunt, auctoritate propria iudicare, ut illos pro vita tantum venerandos assumat, praesertim quia nonnumquam Angelus Sathanae in lucis Angelum se transformat; omnipotens et misericors Deus, de cuius munere venit, quod praedictus famulus Christi, digne sibi et laudabiliter deservivit, tantam lucernam absconditam sub modio remanere non patiens, sed eam volens super candelabrum collocari, his qui sunt in domo luminis solatium praebituram, vitam eius sibi fuisse acceptam, et ipsius memoriam esse a militanti Ecclesia venerandam, multis et praeclaris miraculis declaravit.

Miraculisque pluribus claruit

§ 7. Cum igitur gloriosae vitae ipsius insignia ex multa familiaritate, quam nobiscum habuit in minori officio constitutis, plene cognita nobis essent, et de miraculorum coruscatione multiplici, per testes idoneos nobis facta fuerit plena fides, confidentes per Dei misericordiam, nos et gregem nobis commissum, eius suffragiis adiuvari, et quem familiarem habuimus in terris, habere patronum in Coelis; habito fratrum nostrorum consilio, et assensu, ipsum adscribi decrevimus sanctorum cathalogo venerandum.

Cathalago Sanctorum adscribitur.

§ 8. Statuentes, ut quarto nonas octobris, die videlicet quo a carnis ergastulo absolutus, ad aetherea regna pervenit, ab universali Ecclesia natalitia eius devote ac solemniter celebrentur.

Huius celebranda festivitatis.

§ 9. Quocirca universitatem vestram rogamus, monemus et hortamur in Domino, per apostolica vobis scripta mandantes, quatenus die praedicto in commemoratione ipsius, divinis laudibus alacriter insistentes, eiusdem patrocinia humiliter imploretis, ut ipsius interce-

dentibus meritis, ad eius mereamini consortium pervenire: illo praestante, qui est benedictus, in saecula saeculorum. Amen.

Datum Perusii, decimoquarto kalendas augusti, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 19 iulii 1228, pontif. an. II.

XIII.

Innovatio indulgentiarum pro certantibus contra haereticos Albigenses cum aliarum gratiarum et indulgentiarum largitione (1).

SUMMARIUM

Indulgentias innovat: — Et legatum apostol. designat. — Distributio indulgentiarum, ac distinctio. — Concedit quoque privilegia nonnulla. — Haec populis significanda.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus Remen., Senonen., Rothomagen., Turonen., Bituricen., Burdegalen., Auxitan., Narbonen., Lugdunen., Ebredunen., Taranthasien., Bisuntin., Aquen., Arelaten. et Viennen. archiepiscopis, et eorum suffraganeis, ac dilectis filiis abbatibus, prioribus, capitulis, et aliis Ecclesiarum praelatis in eorundem dioecesis constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Indulgentias innovat.

Ardenti desiderio aspirantes ad purgandum terram Albigen. ab haeretica foeditate, indulgentias olim ab apostolica Sede concessas cruce signatis, vel signandis fidelibus ad hoc laborantibus innovamus, et dilectum filium nostrum Ricardum Sancti Angeli diaconum cardinalem, Apostolicae Sedis legatum, scientem huiusmodi naturam negotii, et circumstantias, utpote qui alia vice in eo efficaciter laboravit, virum consilio et discretione conspicuum, diligentem, honorem regni Francorum, et in negotio ipso ferventem, qui quantumcumque nobis pernecessarius esset apud Sedem Apostolicam, et eius

Et legatum apost. designat.

(1) Ex Regest. Vatic.

praesentia opportuna, quia res ipsa propter sui arduitatem talis et tanti viri diligentiam exigebat, ad partes vestras propter dictum negotium et alia, quae ibi habet Sedes Apostolica, pertractare de nostro latere duximus destinandum.

De omnipotentis itaque Dei misericordia, et beatorum apostolorum Petri et Pauli auctoritate confisi, ex illa, quam nobis, licet indignis, Deus ligandi atque solvendi contulit potestatem, omnibus, qui laborem istum in propriis personis subierint et expensis, plenam suorum peccaminum, de quibus veraciter fuerint corde contriti et ore confessi, veniam indulgemus, et in retributione iustorum salutis aeternae pollicemur augmentum. Eis autem, quod non in propriis personis illuc accesserint, sed in suis dumtaxat expensis iuxta facultatem et qualitatem suam viros idoneos destinarint, et illis similiter, qui licet in alienis expensis, in propriis tamen personis accesserint, plenam suorum concedimus veniam peccatorum. Huius quoque remissionis volumus et concedimus esse participes iuxta quantitatem subsidii et devotionis affectum omnes, qui ad subventionem eiusdem negotii de bonis suis congrue ministrabunt, aut circa praedicta consilium et auxilium impenderit opportunum. Sane quia iusto iudicio coelestis Imperatoris obsequiis inhaerentes, speciali debent praerogativa gaudere, volumus et mandamus; ut si qui illuc proficiscentium ad praestandas usuras iuramento tenentur astricti, creditores eorum, ut remittant eis praestitum iuramentum, et ab usurarum exactione desistant, ecclesiastica districtione cogatis. Quod si quisquam creditorum eos ad solutionem coegerit usurarum, ad earum restitutionem simili censura compellatis eosdem. Praeterea Iudaeos ad remittendum usuras per saecularem faciatis potestatem compelli, et donec eas remiserint, communionem sibi fidelium denegari. Porro si qui crucisignatorum Iudaeis solvere debita ne-

Distributio indulgentiarum ac distinctio.

Concedit quoque privilegia nonnulla.

queunt, in praesenti laborare curetis, ut iudices saeculares sic eis de utili dilatione provideant, quod post iter peregrinationis arreptum, quousque de ipsorum obitu vel reditu certissime cognoscatur, usurarum incommoda non incurrant, compellendis nihilominus Iudaeis proventus pignorum, quos interim ipsi perceperint, in sortem, expensis deductis necessariis, computare. Debitores quoque crucesignatorum ad ea, in quibus tenentur, eisdem cogatis usuris cessantibus persolvenda, creditores ipsorum ad progandam terminos solutioni debitorum praefixos, prout necesse fuerit, inducentes. Quia vero nonnulli assumptam Crucem contra dictos haereticos auctoritate propria deposuisse dicuntur, illos eam resumere compellatis. Monemus igitur discretionem vestram, et hortamur in Domino Iesu Christo, praesentium vobis auctoritate mandantes, quatenus populis vobis subditis diligenter exponentes omnia supradicta, eisque ad impendendum praefato negotio in rebus, personisque succursum sedulis exhortationibus animantes, in singulis articulis supradictis exequamini singuli, quod ad sollicitudinem vestram noscitur pertinere, ita vos exhibentes sollicitos et attentos, quod proximos ipse ardor vestrae charitatis accendat, vosque in praesenti a nobis gratiam, et in futurum possitis a Deo praemium expectare.

Datum Perusii, duodecimo kalendas novembris, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 21 octob. 1228, pontif. an. II.

XIV.

Archiepiscopo Colocen. conceditur facultas erigendi monasterium de Cuchet in sedem episcopalem attenta vastitate suae dioecesis, cum assignatione congrua et opportuna pro episcopo eligendo (1).

(1) Ex Regest. Vatic.

SUMMARIUM

Vastitas Colocen. dioecesis. — Qua diligentia ad erectionem processum. — Conceditur Colocen. facultas episcopalem sedem construendi. — Clausulae.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri archiepiscopo Colocen. salutem et apostolicam benedictionem.

Iamdudum provide cogitans, quod Colocensis dioecesis adeo est diffusa, quod ipsam non vales iuxta officii tui debitum commode visitare, ne gregi Dominico deesset cura pastoris, nobis humiliter supplicasti, ut in monasterio de Cuchet tuae dioecesis episcopalem sedem noviter crearemus, cum paratus esses, creando ibidem episcopo, tum de propriis tuis, tum de ipsius monasterii proventus trecentas, et de bonis Ecclesiae tuae triginta marcas in annuo reddito assignare. Unde licet nobis tuae intentionis propositum non immerito placuisset, ne tamen in tanto negotio subito procedere videremur, nequaquam mox tuis supplicationibus duximus annuendum, sed venerabilibus fratribus nostris Cenadien. et Ultrasilvan. episcopis nostris dedimus litteris in mandatis, ut super re huiusmodi, et eius circumstantiis inquirentes plenius veritatem, quae invenirent nobis fideliter intimarent, ut ex eorum relatione sufficienter instructi, procederemus exinde iuxta divinae beneplacitum voluntatis. Qui mandatum apostolicum exequuti, propositum tuum multipliciter commendantes, ut illud optato prosequeremur effectu, nos suppliciter exorarunt. Tu quoque in nostra praesentia constitutus, illud idem multiplicatis intercessionibus instantius postulasti. Nos igitur attendentes pii propositi puritatem, cum nonnulli soleant potius ad non habita minus licite inhiare, quam licite habita taliter dispertiri, ne contra te dici valeat: Messis quidem multa, operarii vero pauci: tuis supplicationibus annuentes, et sperantes, quod non solum praemissa promissa comple-

Vastitas Colocen. dioecesis.

Qua diligentia ad erectionem processum.

Concedit Colocen. facultas episcopalem sedem construendi.

bis; verum etiam alia studebis adiacere opportuna, novam sedem episcopalem in praedicto monasterio statuendi auctoritate tibi praesentium concedimus facultatem. Quo circa fraternitatem tuam monemus attente, per apostolica scripta mandantes, quatenus prudenter attendens, quod episcopalis dignitas facile quidem ex tenuitate vilescit, ne operis tanti defectus imputetur opifici, episcopalem sedem ita studeas rebus necessariis congrue stabilire, quod exinde tibi cumulus aeternae retributionis accrescat, et nos providam munificentiam, et munificam providentiam tuam debeamus merito commendare. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Perusii tertio decimo kalendas februarii, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 20 ianuarii 1229, pontif. an. II.

XV.

Quod hospitale Sancti Spiritus in Saxia de Urbe super omnes alias totius ordinis domus praeminentiae ac magistrarii locum obtineat, confirmatur (1).

SUMMARIUM

Hospitale hoc ab Innoc. III fundatum, totiusque ordinis caput constitutum. — Quod confirmat Gregorius.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Iohanni magistro, et fratribus hospitalis Sancti Spiritus, salutem et apostolicam benedictionem.

Felicis recordationis Innocentium Papam praedecessorem nostrum pietatis affectus, et charitatis debitum induerunt, quod hospitale vestrum, in quo

Hospitale hoc ab Innoc. III fundatum, 10-

(1) Ex Regest. Vatic.

pietatis opera iugiter exercentur, construxit Ecclesiae Romanae sumptibus, et dotavit, et ei privilegia gratiae specialis indulsit, statuendo inter alia, ut ibi caput et magisterium totius ordinis vestri perpetuo perseveret, ita quod magister hospitalis ipsius praesit universis fratribus tam praesentibus, quam futuris ordinis memorati, omnesque sibi teneantur impendere obedientiam et reverentiam regularem. Nos igitur vestris supplicationibus inclinati, statutum huiusmodi auctoritate apostolica confirmamus, et praesentis scripti patrocinio communitus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Perusii idibus martii, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 15 martii 1229, pontif. an. II.

XVI.

Confirmatio libertatum Suessanae civitatis ad Romanae Ecclesiae fidelitatem reversae, quae sub Apostolicae Sedis protectione suscipitur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Svessani per Sedem Apost. calamitatibus liberati. — Eos sub apostolica protectione suscipit. — Privilegia eis concedit, antiquasque confirmat consuetudines. — Clausulae.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis civibus Svessanis, salutem et apostolicam benedictionem.

Sedes Apostolica, veluti pia mater, quae filiorum uteri sui oblivisci non potest, intrante saepe in conspectu suo gemitu tribulationum multarum, quarum tempestas vos, et alios homines Regni

Utiq. ordinis caput constitutum.

Quod confirmat Gregorius.

Exordium.

(1) Ex Regest. Vatic.

graviter huc usque depresserat, et pene demerserat in profundum, materno affectu compatiens afflictionibus filiorum, qui quasi in luto et latere coacti fuerant deservire, desiderio desideravit, ut iugo ab eorum cervicibus tam durae servitutis excusso, finem his dare Dominus dignaretur. In effectu quoque producens, quod in affectu gerebat, in se suscepit negotium, et submitit humeros ad portandum, pro quo quidem exposuit se laboribus, et expensis innumeris, et personis etiam suorum fidelium non pepercit, languores per hoc ferens, et portans dolores hominum praedictorum. Cum igitur reducti sitis ad fidelitatem et dominium Romanae Ecclesiae, ad quam non erat dubium vos spectare, adhaerentes, sicut subiecti et fideles eidem, cuius suave iugum, et onus eius est leve, ac per hoc non illius, quae in servitute generat, sed liberae filii existatis, dignum est, ut ab uberibus consolationis Sedis Apostolicae matris et dominae vestrae amodo retrahemini gaudentes cum laetitia, qui in tristitia extitistis. Ea propter, dilecti in Domino filii, vestris commodis providere volentes, cum Romana Ecclesia clementer prospicere consueverit utilitatibus subiectorum, vestris supplicationibus inclinati, de fratrum nostrorum assensu, vos, et civitatem vestram cum omnibus bonis, quae in praesentiarum rationabiliter possidetis, aut in futurum concessione Pontificum, largitione regum vel principum, seu aliis iustis modis praestante Domino poteritis adipisci, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus; statuente auctoritate praesentium civitatem praedictam in fidelitate Sedis Apostolicae persistentem, in eius demanio, sicut Anagninam, et alias civitates Campaniae, salvis servitiis et redditibus curiae debitis, perpetuo retinendam. Insuper concedimus vobis, ut in praeficiendis vobis rectoribus, et in contractibus venditionis, emptionis, ac aliis habeatis ad instar praedictarum civitatum Campaniae libertatem. Lauda-

biles praeterea consuetudines vestras, et haecenus approbatas, necnon et alia, quae venerabilis frater noster episcopus Albanen. Apostolicae Sedis legatus provide vobis indulsit, auctoritate apostolica confirmamus, et praesentis scripti patrocinio communimus, salvo in omnibus Apostolicae Sedis mandato. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae protectionis, constitutionis et concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Perusii quartodecimo kalendas iunii, pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 19 maii 1229, pontif. an. III.

XVII.

Similis concessio civitati Caietanæ (1).

SUMMARIUM

Caietanis ius cudendi monetam conceditur. — Antiqua eorum confirmantur privilegia. — Conditiones appositae. — Clausulae.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis civibus Caietanis fidelibus nostris, salutem et apostolicam benedictionem.

Sedes Apostolica etc., prout in praecedenti, dilectis filiis civibus Suessanis, usque ad verbum extitistis. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris commodis providere volentes, cum Romana Ecclesia prospicere consueverit utilitatibus subiectorum, vestris supplicationibus inclinati, de communi fratrum nostrorum consilio et assensu concedimus in praeficiendo potestates, consules et rectores, et in omnibus aliis libertatem quam habet a Sede Apostolica civitas Anagnina. Immunitatem quoque per totum regnum a praestatione passagii, pedagii, falangatici ac dationis, quae directus vulgariter dicitur, ad curiam pertinentium, et medietatem eorum,

(1) Ex Regest. Vatic.

Caietanis ius cudendi monetam conceditur.

Antiqua eorum confirmantur privilegia.

quae pro offensis debentur, cum magistratu protentiatus galearum a Policastro usque Caietam. De gratia vobis concedimus liberali cudendi etiam monetam argenteam, ubi ex una parte imago capitis beati Petri cum subscriptione civitatis vestrae, ex alia vero in medio Papae, et in circulo superscriptio nostri nominis habeantur, et ampliandi civitatem vestram vel aedificandi novam in monte Sancti Martini prope posito, liberam vobis tribuimus facultatem; ita quod pro moneta quolibet anno cum eam cudi contigerit quinquaginta tarenos auri nobis et nostris successoribus persolvatis. Insuper omnes libertates, omnesque laudabiles consuetudines, quas habuistis tempore clarae memoriae Guillelmi regis in creandis consulibus, iudicibus, et aliis officialibus annuis ac notariis in cognitione ac terminatione causarum, necnon et in duana salis, in portibus quoque, scilicet in Patria, et ab ea usque Cannetum, in vendendo scilicet in eis salem, et emendo, et extrahendo inde victualia, et in deferendo libere Caietam labores haereditatum, quas vos, et Ecclesiae civitatis vestrae habetis in comitatu Fundano, ac in defendendo vos ab inimicis vestris extra regnum, et pacem faciendo cum ipsis, Pontianam etiam insulam, Palmariam, Senonem, Pantateram, et Sanctum Martinum cum piscariis et tenimentis suis, sicut tempore memorati regis habuistis easdem, et generaliter omnes bonas consuetudines vestras, salvis omnibus iustitiis et redditibus curiae debitis, pro quibus recipiendis aliquis de terra vestra ponetur, per Sedem Apostolicam idem vel alius annuatim, vobis auctoritate apostolica confirmamus, et praesentis scripti patrocinio communimus. Ubique per regnum salvi sint cives vestri, quos naufragium pati contigerit, et ne offendantur in personis vel rebus districtius prohibemus; interdiximus etiam ne in civitate vestra, vel extra in tenimentis ipsius castrum seu munitio aliqua construat. Quandocum-

que autem Romana Ecclesia stolium (1) facere voluerit, civitas vestra ei tenebitur pro una galea sufficientem dare numerum armatorum. Corpus vero galeae cum apparatu ipsius, mercedem, et alia necessaria hominum Sedes Apostolica iuxta regum consuetudinem exhibebit. Salva in omnibus Sedis Apostolicae auctoritate, ac salvis Ecclesiarum libertatibus et iuribus earundem.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae protectionis, constitutionis, concessionis, confirmationis, et inhibitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Perusii undecimo kalendas iulii, pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 21 iunii 1229, pontif. an. III.

XVIII.

Innovatio privilegiorum et immunitatum concessio pro civitate Sorana de iure Sedis Apostolicae, sub cuius patrocinio recipitur (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Sorani sub protectione S. Ap. suscipiuntur. — Clausulae.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis populo Sorano fidelibus nostris, salutem et apostolicam benedictionem.

Cum reducti sitis per Dei gratiam ad fidelitatem et dominium Romanae Ecclesiae matris vestrae, ad quam non erat dubium vos spectare, per quod iam non illius, quae in servitute generat, sed liberae filii existatis; dignum est et conveniens, ut commodis vestris Apostolica Sedes provideat, quae clementer consuevit prospicere utilitatibus filiorum.

Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris supplicationibus inclinati, de fra-

(1) Stolium, classis, navis, a *στολος*; hic pro expeditione navali. (2) Ex Regest. Vatic.

Suessani per eandem Apostolicam calamitatem liberati.

E. a. sub apostolica protectione suscipit.

Privilegia eorum concedit, antiquasque confirmat consuetudines.

Clausulae

Clausulae.

Exordium

Sorani sub protectione S. Ap. suscipiuntur.

trum nostrorum consilio vos, et civitatem vestram cum omnibus bonis, quae in praesentiarum rationabiliter possidetis, aut in futurum iustis modis praestante Domino poteritis adipisci, sub protectione Apostolicae Sedis et nostra suscipimus, et praesentis scripti patrocinio communimus; civitatem quoque praedictam in fidelitate Romanae Ecclesiae persistentem providimus in eius demanio de caetero retinendam. Concedentes vobis eam, quam habent civitates Campaniae libertatem, medietate servitorum in frumento, videlicet vino, annona, ferris, clavis et calceis, ac omnibus exeniis, quae salutes vulgariter nuncupantur, ac aliis iustitiis curiae debitis, et mandato Apostolicae Sedis salvis.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae protectionis, provisionis et concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Perusii, quarto kalendas septembris, pontificatus nostri anno tertio.

Dat. die 29 augusti 1229, pontif. an. III.

XIX.

Cives Massilienses recipiuntur sub tutela Sedis Apostolicae cum annua praestatione centum obulorum aureorum, ab ipsis sponte oblato (1).

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilectis illis civibus Massiliensibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Gaudentes in Domino quod eo inspirante reversi estis ad devotionem Ecclesiae, a qua seducti fallacis tentatoris fuistis aversi, et ut crescat vestrae devotionis affectus; volentes vos Apostolicae Sedis beneficiis provocare, vestris sup-

(1) Ex Regest. Vatic.

plicationibus inclinati civitatem Massiliensem cum personis, et bonis ipsius, sub beati Petri, et nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti patrocinio communimus. Auctoritate praesentium vobis nihilominus indulgendo, ut universitas vestra sine manifesta et rationabili causa non valeat excommunicationis, vel interdicti sententia innodari. Ad indicium autem huiusmodi protectionis ab Apostolica Sede perceptae centum obulos aureos sponte oblatos nobis et successoribus nostris annis singulis census nomine persolvatis.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae protectionis et concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Laterani, x kalendas aprilis, pontificatus nostri anno quarto.

Dat. die 23 martii 1230, pontif. an. IV.

XX.

Lucanis, ob Garfagnani occupationem de iure Sedis Apostolicae excommunicationis vinculo iam innodatis, praefigitur terminus ad resipiscendum, quo elapso, nisi resipuerint, sedis episcopalis amotio aliaeque graviores decernuntur poenae (1).

SUMMARIUM

Lucanorum obstinatio. — Quare excommunicati. — Corruunt in peiora. — Minatur eis Gregor. suppressionem dignitatum et honorum. — Pisano archiepisc. mandat, ut eosdem admoneat de excessibus.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri archiepiscopo Pisano, salutem et apostolicam benedictionem.

Veremur, ne cives Lucani, qui opere deberent alludere nomini lucendo per

(1) Ex Regest. Vatic.

Lucanorum obstinatio

devotionis et fidei puritatem, vera sint luce privati, in quibus alligare, quod factum erat, pastoralis diligentia nisi sumus, et reducere, quod abiectum, sed in eorum plaga, quae longo tempore iam duravit, obfirmatum invenimus firmamentum, ita quod non inconvenienter de ipsis possumus conqueri cum Propheta dicentes: Curavimus Babilonem, et non est sanata; quinimo instigante illo, qui malorum omnium est incentor, sic in suis iniquitatibus duruerunt, quod contriti non dolent, et percussi non recipiunt disciplinam. Sane dicti cives spiritu furoris, et stimulis superbiae concitati, Sedis Apostolicae patrimonium, terram videlicet Garfagnani contra monita, obsecrationes, et inhibitiones nostras multiplices invadere praesumpserunt, eam ancillare volentes, et suae subiicere servituti, propter quod eos ab iniuria nostra, et a futura confusione sua revocare curantes, ipsos excommunicavimus, et terram eorum ecclesiastico supposuimus interdicto. Idem vero contemptis excommunicationis et interdicti sententiis, proterviores effecti, prolapsi semper in deterius, peiora de die in diem prioribus commiserunt. Unde contra eos, manus Sedis Apostolicae aggravantes, in maiorem confusionem ipsorum praefatam terram Garfagnani a ditone Lucani episcopi duximus subducendam, quod ipsi parvipendentes, sicut et censuram ecclesiasticae disciplinae, noluerunt a via sua mala reverti; sed eis fortius obstinatis et indurantis faciem supra petram, incredibiliter nunc creverunt iniquitates eorum, quibus multiplicatis, sanguis videtur sanguinem tetigisse, propter quod ad illam necessitatem suis nos operibus induerunt, ut etiamsi velimus, eisdem impotentibus parcere non possimus, ac impietas videatur super impietatibus suis pietatem habere. Nuper namque terram praedictam hostiliter destruentes, et crudelitatem nimiam exercentes, inter alia nefanda, quae commiserunt ibidem, im-

pie prophanatis Dei sanctuariis, diruerunt et in cinerem et favillam redegerunt Ecclesias, et altaria etiam suffoderunt. Quare digno iudicio agitur, ut illorum crescente contemptu crescat et poena, et quoniam apostolicae gratiae se reddunt prorsus ingratos, quasi eius beneficium aspernantes, non remaneat gratia cum ingratis, ut eam, quam non cognoverunt habendo, saltem amittendo cognoscant, illamque se doleant amisisse. Asperiori ergo medicamento periti medici more utentes, qui ferrum vulneribus adhibet cum fomentorum non sentiunt medicinam. Attendentes etiam quod nihil est iustius, quam quod in eo quis puniatur, in quo noscitur deliquisse, de consilio fratrum nostrorum statuimus, nisi praefati cives ad mandatum nostrum usque ad proxime venturum festum Assumptionis Beatae Virginis revertantur super iis, pro quibus excommunicati sunt, et interdicti satisfactionem plenariam impensuri, eos episcopali honore, quo se reddiderunt indignos, et Ecclesiae cathedralis canonicos dignitate, si quam habeant ab Apostolica Sede, privandos, ut sic demum doleant datum alienis honorem ipsorum, et in labores suos extraneos introisse, nobis tunc cum Sapiente dicturis: Vocavi, et renuerunt, extendi manus meas, et non fuit qui aspiceret, despexerunt omne consilium meum, et increpationes meas penitus neglexerunt. Quo circa fraternitati tuae per apostolica scripta districte praecipiendo mandamus, quatenus statutum huiusmodi non differas publicare. Et si memorati cives usque ad praetaxatum terminum non redierint, tamquam prae magnitudine culpae divino iudicio reprobati sententias prolatas tam in cives praedictos, quam in fautores eorum innovare procures, totamque terram ipsorum arcuissimo supponere interdicto, ita quod praeter poenitentias morientium, et baptismata parvulorum nulla ibi sacramenta ecclesiastica conferantur. Praeterea populis cir-

Privilegia eis conceduntur.

Claustrum

Quare excommunicati.

Corruunt in peiora.

Minatur eis Gregor. suppressionem dignitatum et honorum.

Pisano archiepisc. mandat, ut eosdem admoneat de excessibus.

cumpositis sub poena excommunicationis, quam ipso inter contemptores incurrant, districtius interdicas, ne aliqua commercia exerceant cum eisdem, vel ad potestariam, aut aliquod aliud officium quemquam assumant de civitate Lucana, nec quisquam ipsorum quodcumque officium recipiat in eadem; statuta quoque, quae potestas Lucana sui que officiales ediderint, et sententias quas tulerint iudices, ac instrumenta, quae conficiunt tabelliones post terminum praenotatum nullius esse momenti auctoritate nostra decernas; paratos nihilominus partem quam tibi, et Ecclesiae Pisanae concesserimus, de praedicta dioecesi inter vicinos episcopos dividenda cum a nobis fueris requisitus recipere, ac receptam sicut alia iura Pisanae dioecesis defensare.

Datum Laterani, quinto nonas iulii, pontificatus nostri anno quarto.

Dat. die 3 iulii 1230, pontif. an. iv.

XXI.

Reconciliatio Friderici II Romanorum imperatoris cum Romana Ecclesia, quibusdam positis conditionibus pro eisdem Ecclesiae debita satisfactione (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Laetitia Ecclesiae exponit de poenitentia Friderici. — Legatos apostol. ut a captivitate solvat Fridericum hortatur Pontifex.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, charissimo in Christo filio Friderico Romanorum imperatori semper Augusto, et regi Siciliae, salutem et apostolicam benedictionem.

Si Anna discessum Tobiae filii sui non sustinens patienter mox lacrymis effluebat, si morae impatiens, exiliens quotidie circumibat vias omnes, per quas remeandi fiducia videbatur, redditum anxie praestolando, et tandem in supercilio montis sedens, viso de longinquo filio

(1) Ex Regest. Vatic.

redeunte, inexplicabili gaudio exultavit; quanto nunc tripudio hilarescat mater Ecclesia, quae filium excelsum prae regibus terrae de regione dissimilitudinis, ad se recipit redeuntem? quis valeat verbis, vel litteris explicare, cum non sit hominis etiam affectus proprios perfecte posse depromere per affatus? Magnificat siquidem anima nostra Dominum, et exultat spiritus noster in Domino salutari, qui deprecationem nostram, et misericordias suas a nobis non amovens, cordi tuo misericorditer inspiravit, ut animae tuae saluti, dignitatis honori, et multorum quieti provide consulens, ad piae matris gremium devote redires, quae in expectatione tui maternis affectibus et cruciatibus cruciata saepe pro tua conversione thus orationis Domino suppliciter adolevit, et immolavit lacrymabiliter vitulos labiorum multorum filiorum periculum perhorrescens. Nunc autem quia maius gaudium est angelis Dei super uno peccatore poenitentiam agente, quam supra nonaginta novem iustis, qui se authumant poenitentia non egere, iubilat Ecclesia generalis, eo quod tenebrosus turbo, qui pene involverat omnem terram, luci cedit optatae, fragorque horridae tempestatis, quae multis excidium minabatur, aridente serenitatis gratia subsilescit. Nos etiam salutis et honoris tui profectum sinceris affectibus cupientes, Altissimi misericordiam humiliter imploramus; ut qui te revocavit ad vitam det virtutis constantiam revocato, quatenus ubi abundavit delictum, abundet et gratia, et praecedens lapsus te reddat in omnibus cautiorem, quia procul dubio non est amor, qui possit aequari materno, nec ullus efficacior erga te, quam Ecclesiae affectus gratiae valeat inveniri. Ipse quoque, fili charissime, parti tuae adesto sollicitus, ne de caetero patiaris te abduci, vel seduci pravis consiliiserversorum, qui non quae tua, sed quae sua sunt inique quaerentes, fascinare, te

Laetitia Ecclesiae exponit de poenitentia Friderici.

XXII.

Declaratio regulae fratrum Minorum, eisdem a Sancto Francisco, institutore traditae, cum responsionibus dubiis per eosdem fratres alligatis (1).

SUMMARIUM

Prooemium. — Missi a Minoritis nuncii ad Pontificem. — Quaedam dubia in regula S. Francisci. — An teneantur fratres ad eius observantiam: — An ad evangelica consilia. — Quomodo gerere se debeant in receptione pecuniarum. — An rei cuiusquam maneat penes Ordinem proprietates. — Qualiter recurrere debeant peccantes ad ministros. — Quomodo examinandi, et instituendi praedicatores. — Qui possint fratres recipere, et eicere. — Qui concurrant ad electionem generalis ministri. — Quid intelligendum circa ingressum in monasteria monialium.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis generali, et provincialibus ministris, ac custodibus, caeterisque fratribus ordinis Minorum, salutem et apostolicam benedictionem.

Quo elongati a saeculo, ut columbae pennis assumptis in recessum contemplationis super vos ipsos altius evolastis, et conspectius peccatorum iacula praevidetis, et plura, per quae conspiciatis salutis impediri profectum, cordis vestri oculus perscrutatur. Unde quae tecta sunt aliis, in conscientis vestris quandoque spiritus manifestat, sed splendore intelligentiae spiritalis caligine humanae infirmitatis, obducto scrupulus interdum dubitationis inducitur, et difficultates quasi inextricabiles ingeruntur. Saue constitutis nuper in praesentia nostra nunciis, quos vos filii provinciales misistis, qui eratis in generali capitulo congregati, et te, fili generalis minister, personaliter comparente, fuit nobis expositum, quod in regula vestra quaedam dubia et obscura, et quaedam intellectu difficilia continentur, sed sanctae memoriae beatus con-

(1) Ex Regest. Vatic.

gestiunt, ut exasperes matrem tuam; caeterum cum in solemnitate tam celebri, tam solempni, quando te quasi in novum hominem reformato gloriatur coelestis curia, et saeculum iucundatur, magnificentiam tuam munificis deceat affluere beneficiis pietatis, eo quod non solum christiani principes, sed etiam pagani, qui veram Dei notitiam non habebant, in suis solemnitatibus tenebantur liberare captivos; nos qui pro captivis et afflictis orare tenemur, precum nostrarum primitias affectione plenissimas imperiali mansuetudini duximus destinandas pro speciali munere postulantes, et adiurantes per illum Angelum, quem Dominus ad animae ac corporis tui custodiam deputavit, ne, quod absit, contristes eundem, qui praecipue de tua conversione laetatur, quatenus in hac solemnitate, quae specialis est festivitas Angelorum, comitis Thomae, et quondam Raynaldi de Aversa filios nobis liberaliter largiaris, eos ad nostram praesentiam remittendo; quia licet secundum formam pacis, a principibus acceptatam, de ipsorum liberatione non fuerit dubitatum, si numquam tamen tractatum fuisset, nequaquam eos Ecclesiae negare te decet, qui tibi potest in longe maioribus respondere. Ut quid enim illi affligantur ulterius, cum te iam non oporteat in aliquo dubitare, qui habens manum Ecclesiae adiutricem, ubique ac undique secunda potes gaudere quiete? Nobis siquidem principaliter atrocem irrogari reputaremus iniuriam, si contra te, quod absit, contingeret aliquid attentari.

Datum Anagninae, quinto kalendas septembris, pontificatus nostri anno quarto.

Dat. die 28 augusti 1230, pontif. an. iv.

Bull. Rom. Vol. III.

57

Legatos apostol. ut a captivitate solvat Fridericum hortatur Pontifex.

Prooemium.

Missi a Minoritis nuncii ad Pontificem.

fessor Christi Franciscus nolens regulam suam per alicuius fratris interpretationes exponi, mandavit circa ultimum vitae suae, cuius mandatum ipsius dicitur testamentum, ut verba ipsius regulae non glossentur, et ut verbis utamur eiusdem, quod sic, vel sic intelligi debeant non dicatur. Adiciens quod fratres nullo modo aliquas litteras ab Apostolica Sede petant, et alia quaedam interferens, quae non possent sine multa difficultate servari. Propter quod haesitantes an teneamini ad observantiam testamenti praedicti, dubietatem huiusmodi de conscientis vestris, et fratrum vestrorum per nos amoveri petistis, et cum ex longa familiaritate, quam idem confessor nobiscum habuit, plenius noverimus intentionem ipsius, et in condendo praedictam regulam et obtinendo confirmationem ipsius per Sedem Apostolicam sibi astiterimus, dum adhuc essemus in minori officio constituti, declarari similiter postulatis dubia, et obscura regulae supradictae, necnon super quibusdam difficilibus responderi. Sane quamvis praedictum Christi confessorem piam intentionem in praefato mandato habuisse credamus, et vos iustis votis eius, et desideriis sanctis affectetis omnimode conformari. Nos tamen attendentes animarum periculum, et difficultates quas propter hoc possetis incurere, dubietatem de vestris cordibus amovendo, ad mandatum illud vos dicimus non teneri, quod sine consensu fratrum, et maxime ministrorum quos universos tangebatur, obligare nequivit, nec successorem suum quomodolibet obligavit, cum non habeat imperium par imperare. Ad haec, sicut per praedictos nuncios intelleximus, dubitatur ab aliquibus fratrum vestrorum, ne tam ad consilia, quam ad praecepta Evangelii teneantur, tum quia in regulae vestrae habetur principio: Regula, et vita Minorum fratrum haec est, scilicet Domini nostri Iesu Christi sanctum Evangelium observare vivendo in obedientia sine proprio, et in castitate; tum quia

in fine ipsius regulae continentur haec verba: Paupertatem et humilitatem, et sanctum Evangelium Domini nostri Iesu Christi, quod firmiter promisimus, observemus. Unde scire desiderant, an ad alia Evangelii teneantur consilia, quam ad ea, quae in ipsa regula praeceptorie, vel inhibitorie sunt expressa: praesertim, cum ipsi ad alia non se obligare intenderint, et vix vel nunquam omnia possint ad litteram observari. Nos autem breviter respondemus, vos ad alia consilia Evangelii non teneri per regulam, nisi ad ea, ad quae vos obligastis in ipsa. Ad caetera non tenemini, sicuti caeteri christiani, et eo magis de bono, et aequo, quo vos obtulistis holocaustum Domino medullatum per contemptum omnium mundanorum. Item cum in eadem Regula sit inhibitum, ne fratres recipiant per se vel per alios denarium, vel pecuniam ullo modo, et ipsi hoc in perpetuum observare desiderant, certiorari requirunt, si aliquibus timentibus Dominum fideles aliquos per quos ipsi subveniant necessitatibus eorumdem, sine offensione regulae audeant praesentare, ac ad fideles eosdem pro necessitatibus ipsis secuta recurrere conscientia, cum denarios, aut pecuniam eos noverint accepisse. Quos tamen denarios, vel pecuniam auctoritate propria non intendunt facere conservari, nec nomine depositi exigere ab eisdem. Super quo duximus respondendum: quod si rem sibi necessariam velint fratres emere, vel solutionem facere pro iam empta, possunt, vel nuncium eius a quo res emitur, vel aliquem alium volentibus sibi eleemosynas facere, nisi idem per se, vel per proprios nuncios solvere maluerint, praesentare, qui taliter praesentatus a fratribus non est eorum nuncius, licet praesentetur ab ipsis, sed illius potius, cuius mandato solutionem facit, seu recipientis eandem. Idem tamen nuncius solvere statim debet, ita quod de pecunia nihil remaneat penes eum. Si vero pro aliis imminentibus ne-

Quaedam dubia in regula S. Francisci.

An teneantur fratres ad eius observantiam.

An ad evangelica consilia.

Quomodo gerere se debeant in receptione pecuniarum.

cessitatibus praesentetur, eleemosynam sibi commissam potest, sicut et dominus apud spiritualem, vel familiarem amicum fratrum deponere, per ipsum loco et tempore pro ipsorum necessitatibus, sicut expedire viderit, dispensandam. Ad quem etiam fratres pro huiusmodi necessitatibus poterunt habere recursum, maxime si negligens fuerit, vel necessitates ignoraverit eorumdem. Praeterea cum in ipsa regula contineatur expresse, quod fratres nihil sibi approprient, nec domum, nec locum, nec rem aliquam, ac ipsi processu temporis contaminari timeant ordinis paupertatem, praesertim cum iam dixerint aliqui proprietatem mobilium pertinere ad totum Ordinem in communi: nobis fuit humiliter supplicatum, ut in hoc animarum dignaremur providere periculis, et totius Ordinis puritati. Dicimus itaque, quod nec in communi, nec in speciali debent proprietatem habere, sed utensilium, et librorum, et eorum mobilium, quae licet habere, Ordo usum habeat, et fratres secundum quod generalis minister, vel provinciales disponendum duxerint, iis utantur, salvo locorum, et domorum dominio illis, ad quos noscitur pertinere: nec vendi debent mobilia, vel extra ordinem commutari, aut alienari quoquomodo, nisi Ecclesiae Romanae cardinalis, qui fuerit Ordinis gubernator, generali, seu provincialibus ministris auctoritatem super hoc praebuerit, vel assensum. Quia vero in quodam eiusdem regulae capitulo continetur, ut si qui fratrum, instigante humani generis inimico, mortaliter peccaverit, pro illis peccatis de quibus ordinatum fuerit, ut recurratur ad solos ministros provinciales, teneantur fratres ad eos recurrere quamcivis poterunt, sine mora: ipsi pie dubitant, utrum hoc de peccatis publicis tantum intelligi debeat, an de publicis pariter et privatis. Respondemus igitur praedictum capitulum ad manifesta tantum et publica pertinere volentes, ut generalis minister constituat, vel constitui

An vel cuiusquam maneat penes ordinem proprietatis.

Qualiter recurrere debeant peccantes ad ministros.

faciat tot per provincias, quot earum ministri viderint expedire, de maturioribus, et discretioribus sacerdotibus, qui super privatis audiant poenitentes, nisi fratres ministris, aut custodibus suis ad loca eorum declinantibus maluerint confiteri. Caeterum cum prohibente regula nulli fratrum liceat populo praedicare, nisi a ministro generali fuerit examinatus, et approbatus, et sibi officium praedicationis ab ipso concessum; certificari petistis utrum pro laboribus fratrum, et periculosus discursibus evitandis generalis minister dictam examinationem, approbationem, et commissionem officii praedicationis discretis aliquibus committere valeat pro examinandis generaliter illis, qui in provinciis sunt statuti, vel specialiter pro quibusdam. Ad quod damus tale responsum, quod haec generalis minister nulli potest absenti committere; sed qui examinatione indigere creduntur, mittantur ad ipsum, vel cum ministris provincialibus conveniant propter hoc in capitulo generali; si qui vero examinari non egent pro eo quod in theologiae facultate, et praedicationis officio sunt instructi, si aetatis maturitas, et alia, quae requiruntur in talibus, conveniant in eisdem, possunt, nisi quibus minister generalis contradixerit, et modo quo dictum est, populo praedicare. Super eo autem, quod dubitant fratres, ac vicarii provincialium ministrorum, quos ipsi sibi substituunt, cum ad capitulum veniunt generale, possint ad ordinem recipere venientes, vel eicere iam receptos, dicimus, quod non possunt, quia nec hoc ministris ipsis permittitur, nisi eis specialis super hoc licentia concedatur, quibus etiam generalis minister, sicut concedere, sic negare potest licentiam supradictam; et cum iuxta eandem regulam, aliis quam ministris provincialibus fratrum receptio committi non valeat; multo minus potestatem habeant provinciales ministri hoc aliis committendi, quibus id, et non aliis est commissum

Quomodo examinandi, et instituendi praedicatorum.

Qui possint fratres recipere ad officium.

Qui concurrant ad electionem generalis ministri.

Insuper dubitantibus vobis, an pro eo quod in regula dicitur, ut decedente generali ministro, a provincialibus ministris et custodibus in capitulo Pentecostes fiat electio successoris, omnium custodum multitudinem oporteat ad generale capitulum convenire, an ut omnia cum maiori tranquillitate tractentur, sufficere possit, ut aliqui de singulis provinciis, qui vocem habeant aliorum intersint; taliter respondemus, ut singularum provinciarum custodes unum ex se constituent, quem cum suo provinciali ministro pro ipsis ad capitulum dirigant, voces suas committentes eidem. Quod etiam cum statueritis per vos ipsos, statutum huiusmodi duximus approbandum. Denique quia continetur in regula supradicta, quod fratres non ingrediantur monasteria monialium, praeter illos quibus a Sede Apostolica concessa fuerit licentia specialis, quamquam hoc de monasteriis pauperum monialium inclusarum fratres hactenus intelligendum esse crediderint, cum earum Sedes Apostolica curam habeat specialem, et intellectus huiusmodi per constitutionem quamdam tempore datae regulae, vivente adhuc beato Francisco, per provinciales ministros fuisse credatur in generali capitulo declaratus; certificari nihilominus postulastis, an hoc de omnibus generaliter, cum regula nulum excipiat; an de solis monasteriis intelligi debeat monialium praedictarum. Nos utique, generaliter, id esse prohibitum de quarumlibet coenobiis monialium respondemus, et nomine monasterii volumus claustrum, domos, et officinas interiores intelligi pro eo, quod ad alia loca, ubi etiam homines saeculares conveniunt, possunt fratres illi causa praedicationis, vel eleemosynae petendae accedere, quibus id a superioribus suis pro sua fuerit maturitate vel idoneitate concessum, exceptis semper praedictarum monasteriis inclusarum, ad quae nulli datur accedendi facultas sine licentia Sedis Apostolicae speciali.

Datum Anagninae, sextodecimo kalendas novembris, pontificatus nostri anno iv.

Dat. die 17 octobris 1230, pontif. an. iv.

XXIII.

Quod tyrones infra tempus probationis habitum dimittere, et ad saecularia vota remeare absque apostasiae nota libere et licite possint et valeant (1).

SUMMARIUM

Causa dandae constitutionis. — Tyrones infra tempus probationis habitum dimittere non sunt apostatae. — Dubia nonnulla super hoc explicantur. — Novitii itaque libertatem habent ad pristinum statum redeundi. — Clausulae.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

Quia nonnullos loca religiosa absque protestatione intrare contingit, et infra tempus probationis exire, ad saeculum redeuntis apostasiae criminis arguuntur: super quo fuit hactenus a pluribus dubitatum, quia cum tempus probationis concessum continere in se videatur liberam optionem eligendi alterum e duobus, vel in monasterio tales remaneant, aut abscendant liberi, etiam post promissam de stabilitate perseverantiam, sicut in beati Benedicti regula continetur. Varia quoque probationis tempora ex diversitate personarum, causarum et conditionum fuerunt instituta, quibus quandoque triennium in habitu saeculari, quandoque biennium fuit statutis canonicis, ac sanctione legalis provisionis indultum, et tandem ex praefata regula, et beati Gregorii Papae prohibitione nihilominus interdictum, ne ante unius anni probationem aliquis in monachum admittatur; personae huiusmodi apostatae non videntur, praesertim cum a praedecessoribus nostris pluries dicatur esse responsum;

(1) Ex Regest. Vatic.

Causa dandae constitutionis.

Tyrones infra tempus probationis habitum dimittere non sunt apostatae.

Dubia nonnulla super hoc explicantur.

Novitii itaque libertatem habent ad pristinum statum redeundi.

Clausulae

novitios ante susceptum religionis habitum in probatione positos ne ad statum pristinum redire valeant prohiberi. Licet autem praedecessores nostros super hoc diversa sensisse aliquibus videatur; credendum tamen non est, quod iniicere voluerint laqueum animabus, quae a diversis et variis irruentibus mortis occasionibus sunt potius eruendae, cum ex imperitia, seu negligentia in hoc simpliciores maxime facile caperentur. Et quod de protestatione facienda scriptum est, consilii esse potius creditur quam praecepti, quia etsi videatur alicubi ommissa protestatio praesumptionem conversionis inducere, ne liceat ommittenti illam ad saeculum postmodum remeare, non tam protestationis ommissio, quam assumptio habitus religionis, qui datur professis, de quo mentio specialiter habetur ibidem, facultatem adimit ad saeculum redeundi. Nos autem animarum saluti providere volentes, et amovere materiam scandalorum, de consilio fratrum nostrorum praesenti decreto statuimus, novitios in probatione positos ante susceptum religionis habitum, qui dari profitentibus consuevit, vel ante professionem emissam, ad priorem statum redire posse libere infra annum, nisi evidenter appareat quod tales absolute voluerint vitam mutare, et in religione perpetuo Domino deservire, cum quilibet renunciare valeat ei, quod pro se noscitur introductum. Ad ambiguitatem omnem penitus amputandam, nihilominus statuimus, ut cum in quibusdam locis religiosi novitiorum habitus non distinguatur ab habitu professorum, professionis tempore benedicantur vestes, quae profitentibus conceduntur, ut novitiorum a professorum habitu discernatur.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei,

ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Laterani, quintodecimo kalendas aprilis, pontificatus nostri anno quarto.

Dat. die 18 martii 1231, pontif. an. iv.

XXIV.

Confirmatio concordiae inter Sanctorum Laurentii in Damaso, et Eustachii de Urbe capitula initas super nonnullarum Ecclesiarum iurisdictione (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Status questionis. — Compositio facta tempore Alexandri III PP. — Confirmatoria super hoc eiusdem Alexandri litterae. — Quae fuerit concordia. — Clausulae.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis archipresbytero, et clericis Ecclesiae Sancti Eustachii de Urbe, salutem et apostolicam benedictionem.

Ea quae iudicio vel concordia terminantur, firma debent, et illibata consistere; et ne in recidivae contentions scrupulum relabantur, apostolico convenit praesidio communiri.

Ea propter, dilecti in Domino filii, vestris devotis precibus inclinati, compositionem, quae inter vos ex parte una, et priorem, et clericos Ecclesiae Sancti Laurentii in Damaso de Urbe, ex altera, super investitura sacerdotum, scrutinio, baptisate et capitulo quatuor cappellarum, Sancti Pantaleonis videlicet, Sancti Sebastiani, Sancti Benedicti et Sancti Silvestri amicabiliter intervenit, ad instar felicitis recordationis Alexandri Papae praedecessoris nostri, sicut sine pravitate provide facta est, et ab utraque parte sponte recepta, et in eius litteris super hoc confectis prospeximus contineri; auctoritate apostolica confirmamus, et praesentis scripti patrocinio communimus.

(1) Ex Regest. Vatic.

Exordium.

Status questionis

Compositio facta tempore Alexandri III PP.

Confirmatoria
super hoc eius-
dem Alexandri
litterae.

Ad maiorem vero cauthelam tenorem litterarum ipsarum praesentibus duximus inserendum, qui talis est: Alexander episcopus servus servorum Dei. Dilecto filio Petro archipresbytero, et clericis Sancti Eustachii, salutem et apostolicam benedictionem. Cum inter Ecclesiam vestram et Ecclesiam Sancti Laurentii in Damaso de investitura sacerdotum, scrutinio, baptismate, et capitulo quatuor cappellarum, Sancti Pantaleonis videlicet, Sancti Sebastiani, Sancti Benedicti, et Sancti Silvestri, controversia sit aliquandiu agitata, tandem inter vos, et clericos Sancti Laurentii in Damaso de consensu et auctoritate dilectorum filiorum nostrorum Petri tituli eiusdem Ecclesiae Sancti Laurentii presbyteri, et Ugolini Ecclesiae vestrae diaconi cardinalium super his amicabiliter compositio intercessit, quam ut futuris temporibus inviolabiliter observetur, praesentibus litteris duximus annotandam. Sane sacerdotes praescriptarum cappellarum ad Ecclesiam vestram pertinentium scrutinium, solemne Baptismum, qui fit in Sabbato Sancto, capitulum in maiori hebdomada, et duo alia capitula, ad quae infra annum vocati fuerint, eidem Ecclesiae Sancti Laurentii sine contradictione exhibebunt. Ita quidem quod singuli, qui in aliqua praedictarum cappellarum pro tempore fuerint ordinati, haec dumtaxat Ecclesiae Sancti Laurentii, sicut diximus, exhibebunt. Crisma vero et Oleum Sanctum supradictae cappellae ab Ecclesia Sancti Laurentii tantum recipient si gratis et absque omni pravitare dare voluerit. Si quis autem praedictorum presbyterorum haec, ut statutum est, et nominatim expressum, Ecclesiae Sancti Laurentii noluerit exhibere, clerici Sancti Laurentii denuntiabunt vobis, ut eum quae dicta sunt eidem Ecclesiae Sancti Laurentii exhibere compellatis, et si contempserit, et tribus vicibus vocatus non satisfecerit, spatio viginti dierum elapso, Ecclesia Sancti Laurentii ipsum interdicendi, et postmo-

dum excommunicandi liberam habeat potestatem. In hoc siquidem Ecclesia vestra sine fraude iuvabit Ecclesiam Sancti Laurentii. Et si populus interdicto vel excommunicato favorem praestare voluerit, Ecclesia Sancti Laurentii sine fraude iuvabit Ecclesiam vestram, vel ad removendum contumacem ab Ecclesia, vel ad cogendum ipsum ad satisfactionem, prout Ecclesia vestra elegerit: Ecclesia autem Sancti Laurentii nihil ultra in praenominatis cappellis, seu a cappellanis earum de caetero postulabit, vel sibi vindicare praesumat, per quod ius, et consuetudines Ecclesiae vestrae, quas in eisdem cappellis habet, in aliquo minuantur. Praeterea praedicti cappellani ea, quae in ipsis capitulis ad honorem Ecclesiae Sancti Laurentii tractabuntur, observabunt: ita tamen quod si quid fuerit in ipsis capitulis ad diminutionem iuris et consuetudinum Ecclesiae vestrae vel cappellarum ipsarum tractatum, observare nullo modo cogantur. Verumtamen nulla earumdem cappellarum interdictum, vel excommunicatum ab Ecclesia Sancti Laurentii recipiet, imo pro excommunicato et interdicto ipsum tenebit. Omnem autem ordinationem et dispositionem super iamdictis cappellis libere ac pacifice absque alicuius contradictione Ecclesia vestra de caetero habeat, salvo tenore conventionis. Insuper etiam pro bono pacis interdictum aut excommunicatum in sua iurisdictione a capitulo Ecclesiae vestrae Ecclesia Sancti Laurentii non recipiet; imo eum pro interdicto et excommunicato tenebit. Et hoc idem faciet Ecclesia vestra de interdicto et excommunicato ab Ecclesia Sancti Laurentii. Ne igitur controversia, quae amicabilem finem suscepit, iterum suscitetur, praescriptam conventionem ratam habemus, et firmam, eamque ad petitionem utriusque partis, auctoritate apostolica confirmantes, praesentis scripti patrocinio communitimus. Statuentes, ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostrae

Quae fuerit
concordia.

confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Anagninae quartodecimo kalendas augusti.

Clausulae.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae confirmationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Laterani quinto idus aprilis, pontificatus nostri anno quinto.

Dat. die 9 aprilis 1231, pontif. an. v.

XXV.

Innovatio privilegiorum, aliorumque indultorum a Zacharia Papa sacro Casinensi coenobio concessorum (1).

SUMMARIUM

Zacharias Cassinatibus concedit diploma. — Confirmatur. — Clausulae.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis abbati, et conventui monasterii Cassinensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Zacharias Cassinatibus concedit diploma.

Cum multa precum instantia devote ac humiliter nuper postulastis a nobis, ut bonae memoriae Zachariae Papae praedecessoris nostri privilegium monasterio vestro concessum propter vetustatem ipsius, maxime cum filium cui bulla adhaerebat pro maiori esset parte confractum, et alterius formae foret eiusdem littera quam moderna, mandarem sub bulla nostra litteris annotari. Nos igitur eodem privilegio diligenter inspecto, ne ius posset eiusdem monasterii deperire, privilegium illud praesentibus de verbo ad verbum annotari fecimus ad cauthelam apostolici favoris ei praesidium impendendo; ita quod

Confirmatur.

(1) Ex Regest. Vatic.

per hoc nihil plus iuris accrescat eidem monasterio, quam ei per dictum privilegium fuisset indultum; cum per id conservare ius antiquum, non novum ei concedere intendamus. Tenor autem eiusdem privilegii talis est.

Zacharias episcopus servus servorum Dei etc.

Clausulae.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae annotationis et concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Laterani quarto idus aprilis, pontificatus nostri anno quinto.

Dat. die 10 aprilis 1231, pontif. an. v.

XXVI.

Praescribuntur nonnulla statuta et ordinationes pro bono regimine universitatis Studii generalis Parisien. a magistris, eiusdemque scholaribus servanda (1).

SUMMARIUM

Encomium Studii Parisiensis. — Iuramentum a cancellario praestandum de licentiandis. — Inquisitio de iis facienda ante licentiam dandam. — Privilegia nonnulla conceduntur magistris. — Episcopi Parisien. ius in scholares delinquentes. — Exemptiones eidem concessae. — De vacationibus aestivis. — De magistris artium. — De magistris theologiae. — De bonis scholarium obeuntium. — Clausulae.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis universis magistris, et scholaribus Parisien., salutem et apostolicam benedictionem.

Encomium Studii Parisiensis.

Parens scientiarum Parisii, velut altera Cariathsepher civitas litterarum cara claret, magna quidem, sed de se maiora facit optari docentibus et discentibus gratiose, in qua utique, tamquam in officina sapientiae specialis, habet argentum

(1) Ex Regest. Vatic.

venarum suarum principia, et auro locus est, in quo rite conflat, ex quibus prudentes eloqui mystici, murennas aureas vermiculatas argento cudentes, et fabricantes monilia ornata lapidibus pretiosis, imo nullo pretio comparandis, Sponsam Christi decorant et decorant; ibi ferrum de terra tollitur, quia dum terrena fragilitas fortitudinis solidatur, lorica fidei, gladius, spiritus, et caetera, inde fit christianae militiae armatura potens adversus aereas potestates, et lapis calore solutus in aes vertitur, quia corda lapidea Sancti Spiritus afflata fervore, dum ardent, incendunt, et fiunt praedicatione sonora praeconantia laudes Christi. Quare non est dubium, quin Deo, et hominibus graviter displiceret, quisquis in civitate praedicta gratiam tam insignem niteretur ullatenus disturbare, vel disturbantibus se pro viribus potenter non opponeret, et patenter. Unde cum super dissensione ibi diabolo instigante suborta, studium enormiter disturbante, quaestiones ad nos delatas audiverimus diligenter, eas potius provisionis moderamine, quam iudiciali sententia de fratrum nostrorum consilio duximus sopiendas; circa statum itaque scholarium et scholarum haec statuimus observanda, videlicet quod quilibet cancellarius Parisien., vocatis ad hoc, et praesentibus pro universitate scholarium duobus magistris, in sua institutione iurabit, quod ad regimen theologiae, ac decretorum bona fide secundum conscientiam suam loco et tempore secundum statum civitatis, et honorem ac honestatem facultatum ipsarum, non nisi dignis licentiam largietur, nec admittet indignos, personarum, et nationum acceptione submota. Ante vero quam quemquam licentiet infra tres menses a tempore petitae licentiae, tam ab omnibus magistris theologiae in civitate praesentibus, quam aliis viris honestis et litteratis, per quos veritas sciri possit, de vita, scientia et facultate, nec non proposito, et spe proficiendi, ac aliis, quae sunt in talibus re-

quirenda, diligenter inquirat, et inquisitione sic facta quid deceat, et quid expediat bona fide det, vel negat secundum conscientiam suam petenti licentiam postulatam. Magistri vero theologiae ac decretorum quando incipient legere, praestabunt publice iuramentum, quod super praemissis fidele testimonium perhibebunt. Cancellarius quoque iurabit, quod consilia magistrorum in malum eorum nullatenus revelabit Parisien. canonicis. libertate ac iure in incipiendo habitis in sua manentibus firmitate. De phisicis autem, et artistis, ac aliis cancellariis bona fide promittet examinare magistros, et non nisi dignos admittens repellat indignos. Caeterum quia ubi non est ordo, facile reperit horror, constitutiones seu ordinationes providas faciendi de modo et hora legendi et disputandi, de habitu ordinato, de mortuorum exequiis, necnon de bachelariis, qui, et qua hora, et quid legere debeant, ac hospitorum taxatione, seu etiam interdicto, et rebelles ipsis constitutionibus vel ordinationibus per subtractionem societatis congrue castigandi vobis concedimus facultatem. Et si forte vobis subtrahatur hospitorum taxatio, aut quod absit vobis vel alicui vestrum iniuria vel excessus inferatur enormis, utpote mortis vel membri mutilationis, nisi, congrua monitione praemissa, infra quindecim dies fuerit satisfactum, liceat vobis usque ad satisfactionem condignam suspendere lectiones, et si aliquem vestrum indebite incarcerari contigerit, fas sit vobis, nisi monitione praehabita cesset iniuria, statim a lectione cessare, si tamen id videbitis expedire. Praecipimus autem, ut Parisiensis episcopus sic delinquentium castiget excessus, quod scholarium servetur honestas, et maleficia non remaneant impunita, sed occasione delinquentium non capiantur ullatenus innocentes, imo si contra quemquam suspicio fuerit orta probabilis, honeste detentus, idonea cautione praestita, cessantibus carcerariorum

Privilegia nonnulla conceduntur magistris.

Episcopi Parisien. ius in scholares delinquentes.

Juramentum a cancellario praestandum de licentiandis.

Inquisitio de his facienda ante Licentiam dandam.

exactionibus dimittatur: quod si forte tale crimen commiserit, quod incarceratione sit opus, episcopus in carcere culpabilem detinebit, cancellario habere proprium carcerem penitus interdicto. Prohibemus insuper ne scholaris pro contracto debito de caetero capiatur, cum hoc sit canonicis et legitimis sanctionibus interdictum, sed nec episcopus, vel officiales eius, seu cancellarius poenam pecuniarum pro excommunicationis amendanda, vel alia qualibet censura requiret, nec cancellarius a licentiandis magistris iuramentum, vel obedientiam, seu aliam exiget cautionem, nec aliquod emolumentum, seu promissionem recipiet pro licentia concedenda, iuramento superius nominato contentus. Porro vacationes aestivae non extendantur de caetero ultra mensem, sed vacationum tempore bachelarii, si voluerint, suas continent lectiones. Inhibemus autem expressius, ut scholares per civitatem armati non vadant, et turbatores pacis et studii Universitas non defendat, et illi, qui simulant se scholares, nec tamen scholas frequentant, nec magistrum aliquem profitentur, nequaquam scholarium gaudeant libertate. Ad haec iubemus, ut, magistri artium unam lectionem de Prisciano, et unus post alium ordinarie semper legant, et libris illis naturalibus, qui in concilio provinciali ex certa causa prohibiti fuerint, Parisiis non usentur, quousque examinati fuerint, et ab omni errorum suspitione purgati. Magistri vero et scholares theologiae, in facultate, quam profitentur, se studeant laudabiliter exercere, nec philosophos se ostentent, sed satagant fieri theodoti, nec loquantur in lingua populi, et populi linguam hebraeam cum azotica confundentes, sed de illis tantum in scholis quaestionibus disputent, quae per libros theologicos, et sanctorum Patrum tractatus valeant terminari. Praeterea de bonis scholarium, qui intestati decedunt, vel rerum sua-

Exemptiones eisdem concessae.

De vacationibus aestivis.

De magistris artium.

De magistris Theologiae.

rum ordinationem aliis non committunt, sic duximus providendum, videlicet ut episcopus et unus de magistris, quem ad hoc Universitas ordinaverit, recipientes omnia bona defuncti, et in loco tuto et idoneo deponentes, statuent certum diem, quo illius obitus in patria sua valeat nunciari, et illi, ad quos honorum eius est successio devoluta, possint Parisiis accedere, vel idoneum nuncium destinare, et si venerint, vel miserint, restituentur eis bona cum cauthela, quae fuerit adhibenda. Si vero non comparuerit aliquis, ex tunc episcopus et magister bona ipsa pro anima defuncti, prout expedire viderint, erogabunt; nisi forsitan ex aliqua iusta causa venire nequiverint successores, et tunc erogatio in tempus congruum differatur. Verum quia magistri et scholares, qui damnis et iniuriis lacessiti, iuramento invicem sibi praestito, a civitate Parisien. dissipato studio discesserunt, visi sunt causam agere non tam propriam, quam communem, nos generalis Ecclesiae necessitate ac utilitate pensata, volumus et mandamus, ut postquam a charissimo in Christo filio nostro illustri rege Francorum magistris et scholaribus privilegia exhibita fuerint, et de ipsorum malefactoribus amendae taxatae, Parisiis licite studeant, nulla prorsus de mora, vel reditu, infamia vel irregularitate notandi.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae provisionis, concessionis, prohibitionis et inhibitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Laterani idibus aprilis, pontificatus nostri anno quinto.

Dat. die 13 aprilis 1231, pontif. an. v.

De bonis scholarium obeuatum.

Chastite

XXVII.

Quod a clero in Ecclesiis Urbis servetur ordo, videlicet ut presbyteri diaconis praeferantur, isti vero subdiaconis praecedant (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Gradus in Ecclesia diversi. — Locus cuilibet assignatus.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis rectoribus Fraternitatis, et universo clero Urbis, salutem et apostolicam benedictionem.

Ut universalis Ecclesiae pulchritudo membris effigiata distinctis, quae non eundem actum habentia, invicem sibi unanimi charitate ministrant, non solum servetur integrius, verum etiam officiosius operetur, instar curiae regni coelestis ordinum varietate distinguitur et insignitur titulis dignitatum, quibus viri digni decorati decenter secundum differentes datas a Domino gratias in ea, qua vocatur vocatione, digne studeant famulari. Unde ne membrum in corpore scandalum facere videatur, expedit, ut qui minores sunt ordine, nequaquam postponi maioribus dedignentur, cum alias ridiculum videretur, si proVecti ad ordines altiores in locis inferioribus remanerent. Ut igitur in Ecclesiis Urbis singula quaeque locum teneant sortita decenter, volentes ut Apostolicae Sedi, cuius sunt membra, sicut convenit, conformentur, de fratrum nostrorum consilio praesenti decreto statuimus, ut de caetero in qualibet Ecclesia presbyteri primum locum, diaconi secundum, subdiaconi tertium, et sic de reliquis obtineant ordinatim, etiamsi posterius admittantur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et

(1) Ex Regest. Vatic.

Pauli apostolorum eius se noverit incursum.

Datum Laterani, quarto idus maii, pontificatus nostri anno quinto.

Dat. die 12 maii 1231, pontif. an. v.

XXVIII.

Confirmatio regulae ordinis S. Marci Mantuan., cuius prioribus indulgetur, ut laicos, qui apud eos regularem habitum receperint, ad primam tonsuram promovere valeant (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Regulam ab eis emendatam confirmat. — Regulae tenor. — De concordia servanda, — Observandaque regula. — De silentio: — Proprietate: — Ieiunio: — Cum quibus dispensandum: — Cibis: — Vestibus, et lectulo: — Usu cottarum: — Labore manuum: — De admittendis ad professionem: — De advocatis, vice dominis etc. — De colloquio cum sororibus etc. — De observantia reformationum a visitoribus faciendarum. — Confirmata regula, non nulla priori Pontifex concedit privilegia. — Clausulae.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis prioribus, et collegiis Ecclesiarum ordinis Sancti Marci Mantuan. tam praesentibus, quam futuris hanc regulam professis in perpetuum, salutem et apostolicam benedictionem.

Piae postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri, ut et devotionis sinceritas enitescat, et utilitas postulata vires indubitanter assumat.

Ea propter, dilecti in Domino filii, vestris postulationibus inclinati, regulam, quam deliberatione provida statuentes communiter approbastis, a felicis recordationis Innocentio Papa praedecessore nostro vobis fratribus Sancti Marci dudum roboratam ante concilium generale, ac de mandato bonae memoriae Honorii Papae praedecessoris nostri in quibus-

(1) Ex Regest. Vatic.

dam correctam, secundum quod vobis magis expedire prospeximus, ad petitionem vestram fecimus emendari, eamque vobis, et omnibus eandem regulam profiteri volentibus, auctoritate apostolica confirmamus, et praesentis scripti patrocinio communimus, cuius tenorem praesentibus litteris annotari fecimus, qui est talis:

Quoniam favente Deo, nos priores, et conventus Ecclesiarum ordinis Sancti Marci de Mantua uni Domino servire, unique regi disponimus militare, volentibus nobis sanctorum Patrum imitari vestigia, unum praecipue necessarium est, ut omnibus nobis sit cor unum, et anima una in Domino, et unius moris habitemus in Domo Domini militanti, ut sic pervenire mereamur ad illam unam, quam Propheta in triumphanti Domo Domini postulat possidere. Quod quidem, ut possimus facilius obtinere, ad honorem Dei, ac Virginis gloriosae, aliorumque sanctorum regulam canonicam, prout inferius descripta est, ordinavimus a nobis nostrisque successoribus secundum infirmitatem nostram perpetuo observandam. Fratres et sorores intra canonicas suas silentium teneant ab ultimo signo Completorii usque ad constitutum signum post laudes matutinas. In choro quoque, dormitorio, claustro et refectorio continuum silentium teneatur, nisi forte pro necessitate, vel utilitate, loquendi licentia concessa fuerit a priore. Licet tamen priori dum ad mensam steterit, vel eo absente tenenti locum eius aliquid pro utilitate cum aliquo leniter dicere. Si quid autem opus fuerit alicui, signo petatur non verbo: officialibus quoque in ordine designatis, et etiam aliis fratribus et sororibus, quibus prior duxerit concedendum, silentii tempore cum gravitate ac moderatione loqui liceat in locis, quae in capitulo determinata fuerint ab eodem. Ubique etiam loqui liceat universis, si videatur imminere periculum incendii vel latronum: infirmi etiam in infirmitario commorantes sub hac lege

silentii minime astringantur. Ipsi tamen sibi sint, lex et timeant oculos Dei offendere, qui bonos et malos in locis omnibus contemplantur. Nemo nostri ordinis ex quo professionem fecerit propriam aliquid habeat, vel suum esse aliquid etiam dicat, nihilque liceat ei dare absque prioris sui licentia, aut accipere aliquid quod, quam citius commode poterit, non exponat voluntati prioris; cum nec propria corpora, nec voluntates etiam habere debeant in propria potestate. Ab octavis Paschae usque ad Exaltationem Sanctae Crucis, secunda, quarta et sexta feria canonici et sorores ieiunent. Conversi vero teneantur tantum in sextis feriis et ieiuniis solemnibus ieiunare. Ab Exaltatione autem Sanctae Crucis, usque ad Pascha, exceptis diebus dominicis, continuum ieiunium observetur. Conversi tamen, qui gravioribus occupantur laboribus, quartis et sextis feriis, et in solemnibus ieiuniis, et per totum Adventum teneantur similiter ieiunare, sed cum agunt opera leviora omni tempore, sicut canonici, secundum prioris arbitrium ieiunare similiter teneantur. Liceat tamen priori ab octavis Paschae usque ad kalendas octobris relaxare ieiunia, cum id viderit expedire. Debilibus quoque, et senibus, et adolescentibus omni tempore, cum priori expedire videbitur, rigor ieiunii relaxetur. Minutis etiam liceat bis se reficere, prima, secunda et tertia die minutionis, nisi praecipuum ieiunium tunc occurrat. Qui eques eundo de consensu prioris fuerint in itinere constituti, ab octavis Paschae usque ad Exaltationem Sanctae Crucis, nisi in sexta feria et in praecipuis ieiuniis, ieiunare minime teneantur. Illis autem, qui pedes vadunt, omni tempore liceat bis se reficere, excepto in Adventu, et in praecipuis ieiuniis, et dum in aliquo loco moram pertraxerint, si fieri poterit sine gravamine sociorum. Infirmi autem, qui talem infirmitatem habent, quae appetitum non multum turbet, nec eos multum

De proprietate:

De ieiunio:

Cum quibus dispensandum: